

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

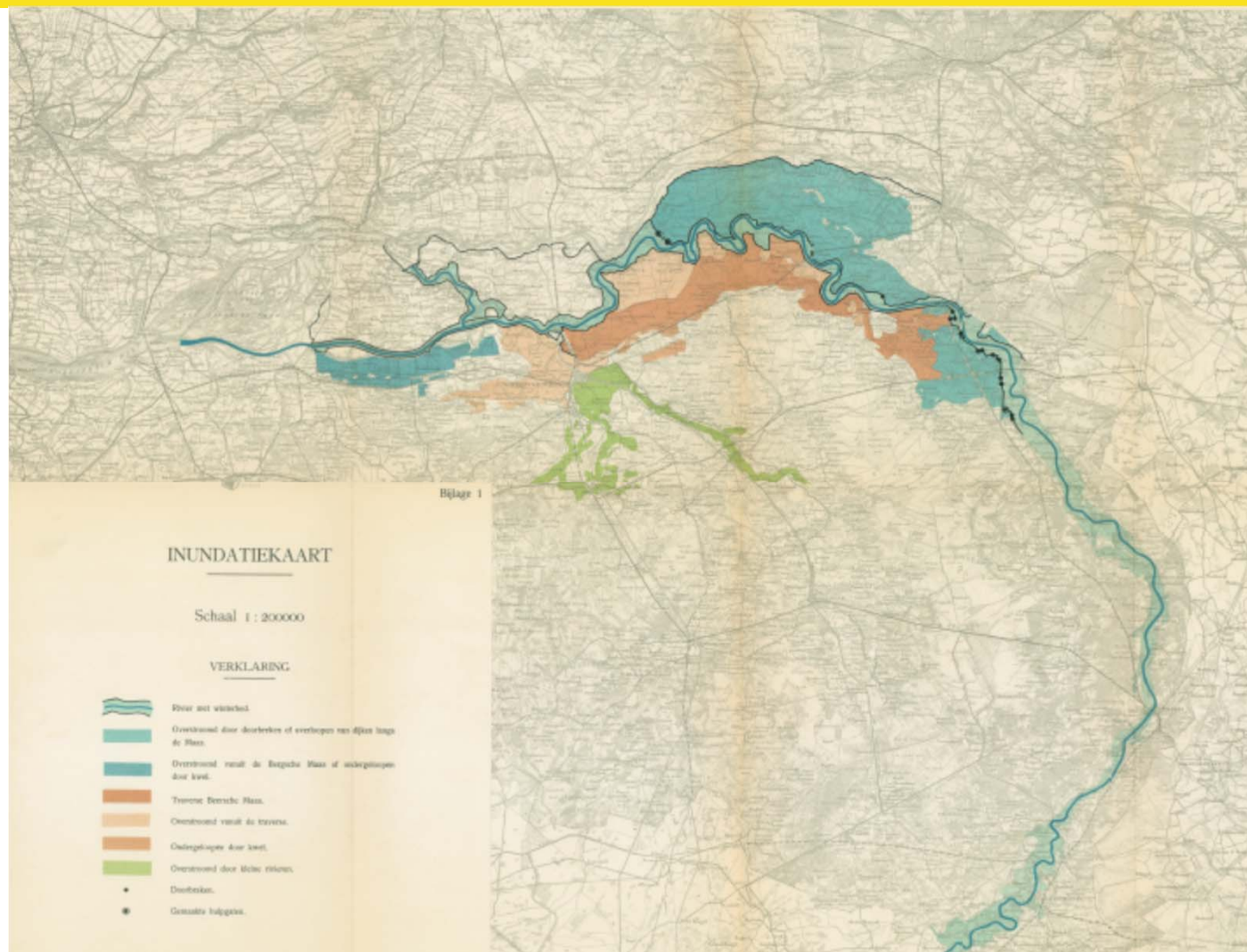
Werken aan de Maas van morgen

De Maas in verleden, heden en
toekomst

Henk Verkerk
1 november 2019

Hoogwater 1926

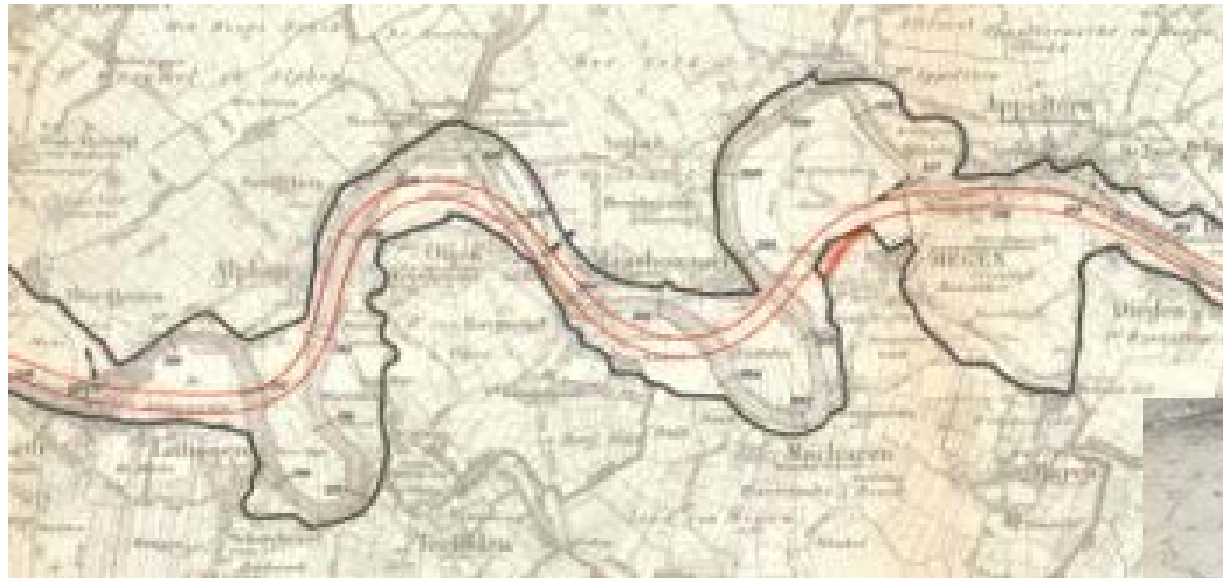

Maasnormalisatie en kanalisatie

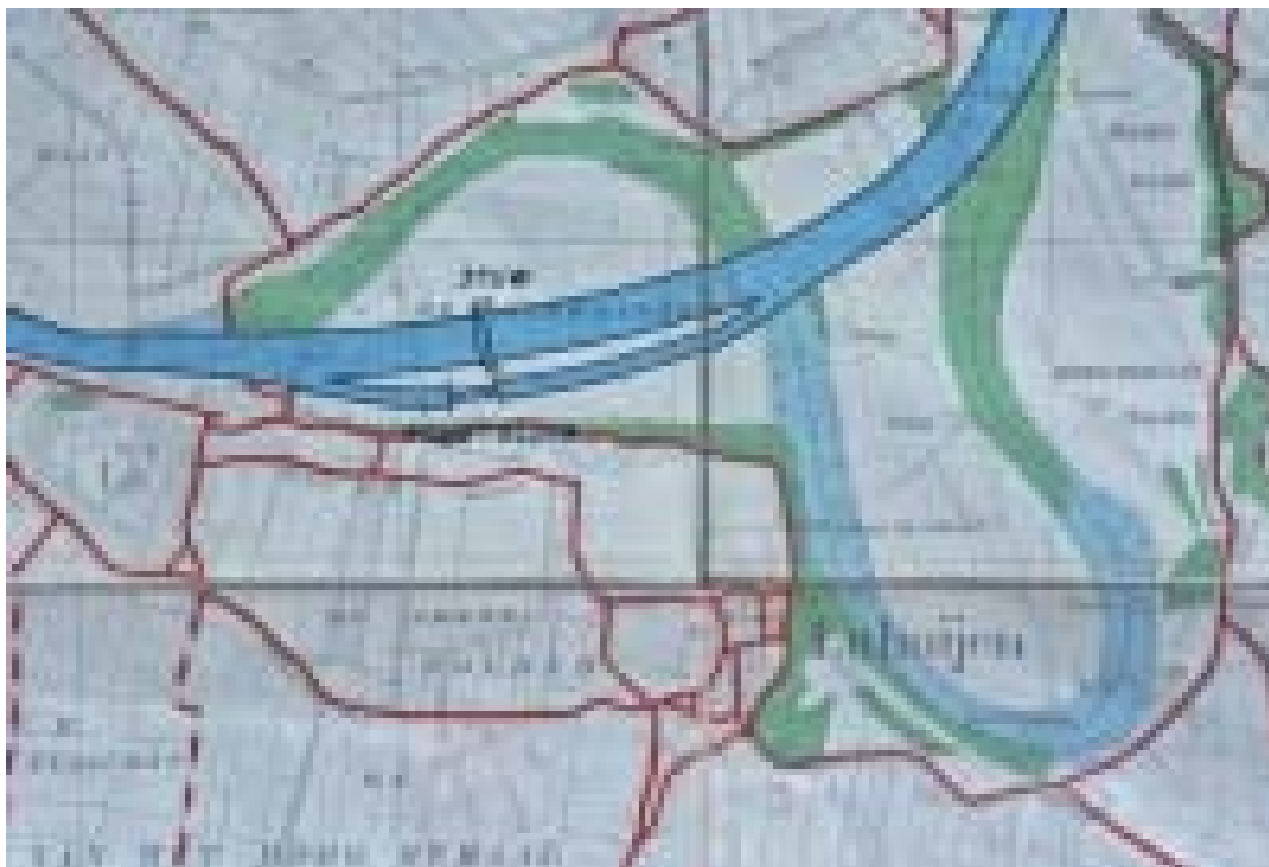

Normalisatie uitvoering in de jaren 1930-1940

Kanalisation: Aanleg stuw en sluis

Stuw Grave: naar Frans model

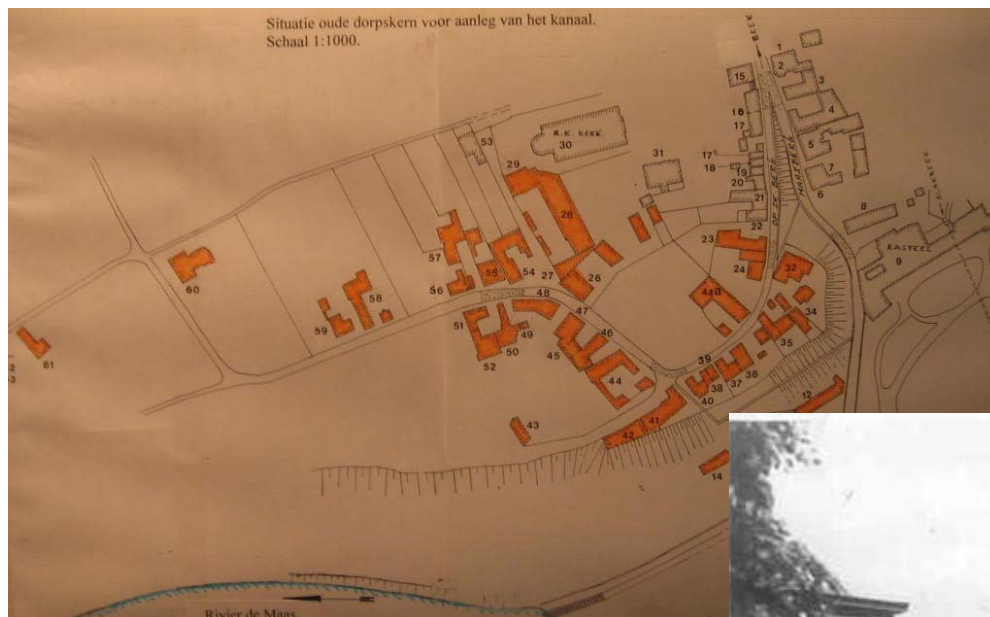

Vervoer steenkolen, aanleg Julianakanaal tussen 1930 en 1940

Elsloo: Woningen moeten weg - Julianastraat

Bruggen Julianakanaal

Nieuwe sluizen 1960-1970 langs de Maas en Julianakanaal

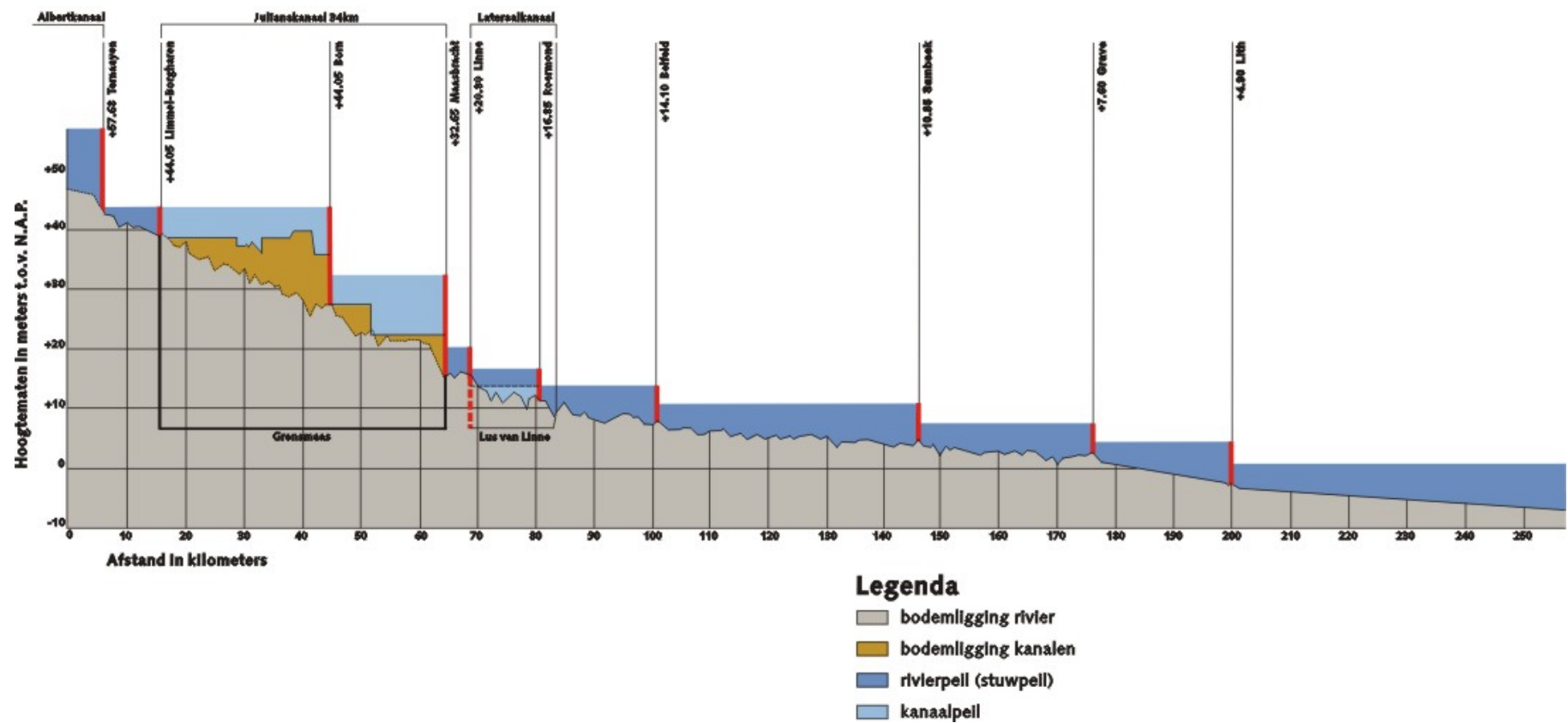

Stroomgebied Maas

Lengteprofiel van de Maas

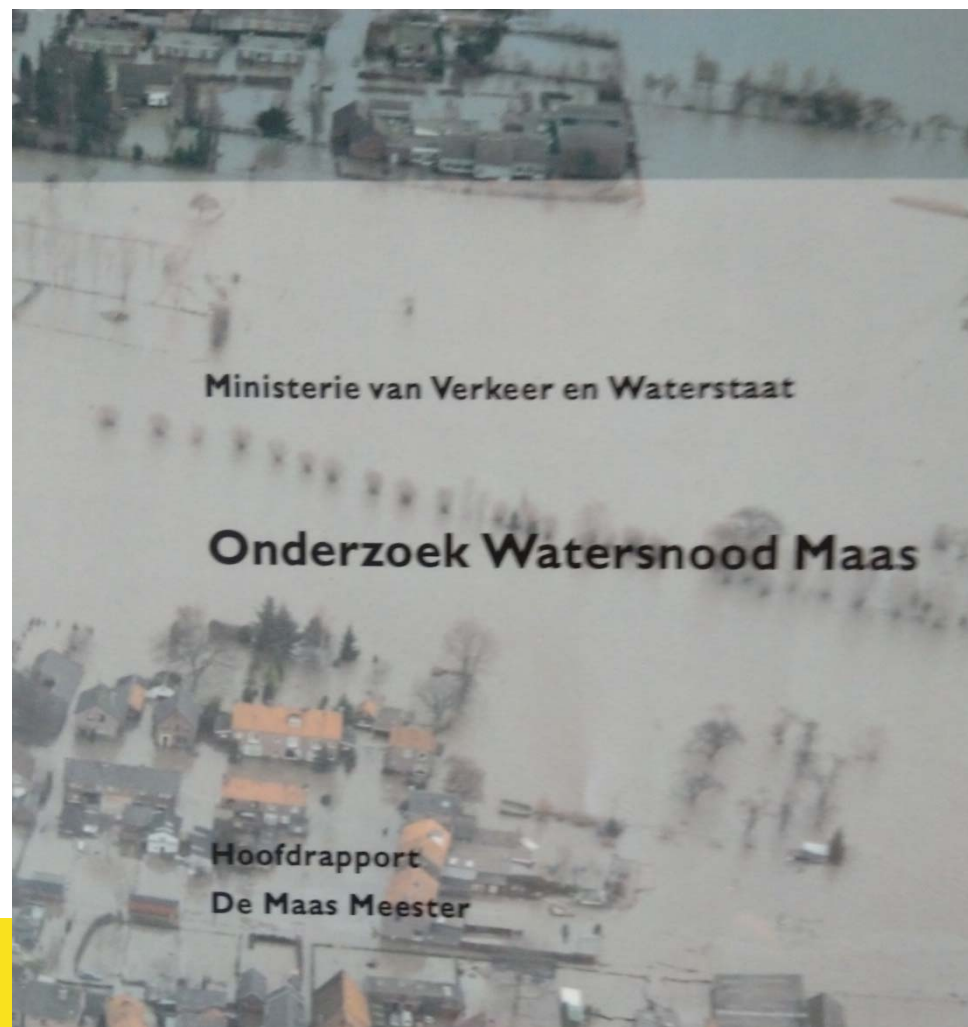
Hoog water 1993 en 1995

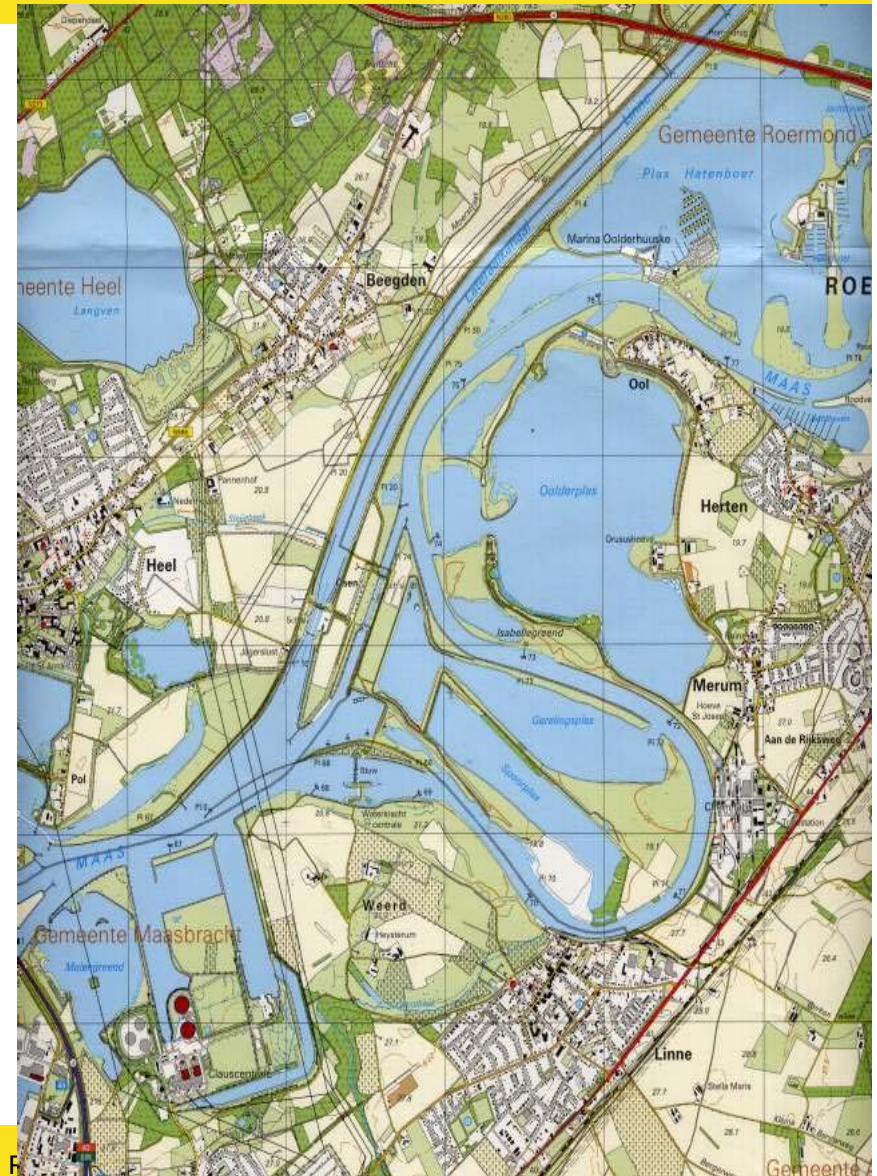

Advies commissie Boertien 1994: Rivierverruiming en kaden

Grensmaas: Groen voor Grind

Maasroute: Grotere scheepvaart Rotterdam naar Luik en Antwerpen

De Maaswerken 1997

Samenwerking

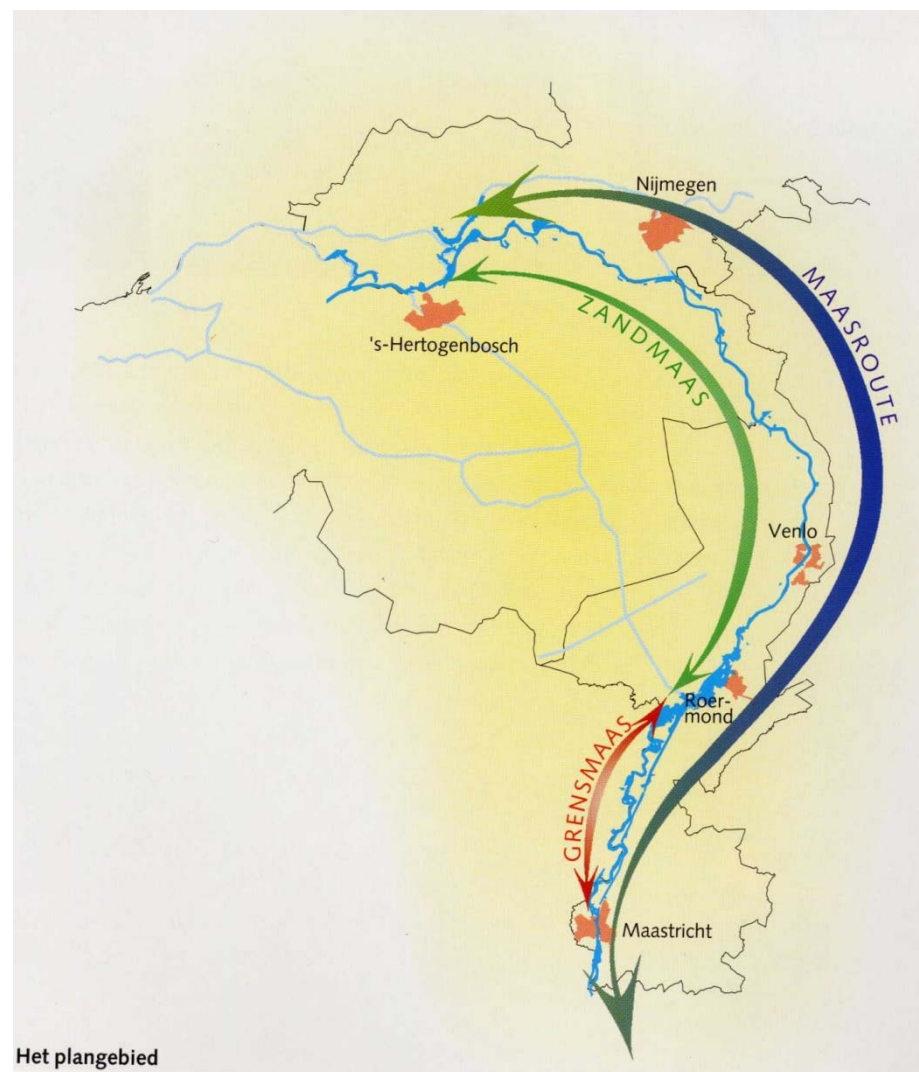
- V&W, LNV en Prov. Limburg

Deelprojecten

- Zandmaas
- Grensmaas
- Maasroute

Omgeving o.a.

- Vlaanderen
- 3 provincies
- 3 waterschappen
- 42 gemeenten
- vele belangengroepen

Doelstellingen

HOOGWATERBEVEILIGING

VERBETERING MAASROUTE

DELFSTOFFEN

NATUURONTWIKKELING

Maaswerken in kaart

Feiten

- Tracélengte > **220** km
- **3** deelprojecten
- **52** riviermaatregelen
- **80 milj** m³ grondverzet

Tijdpad

1995 start (nood) kaden

1997 start planstudie

2005 start rivierverruiming

2027 afronding

Werken aan de Maas van morgen

Project :

Versterking Maaskaden-Cluster 1

d :

November 2005

ever :

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Rijkswaterstaat
Maaswerken

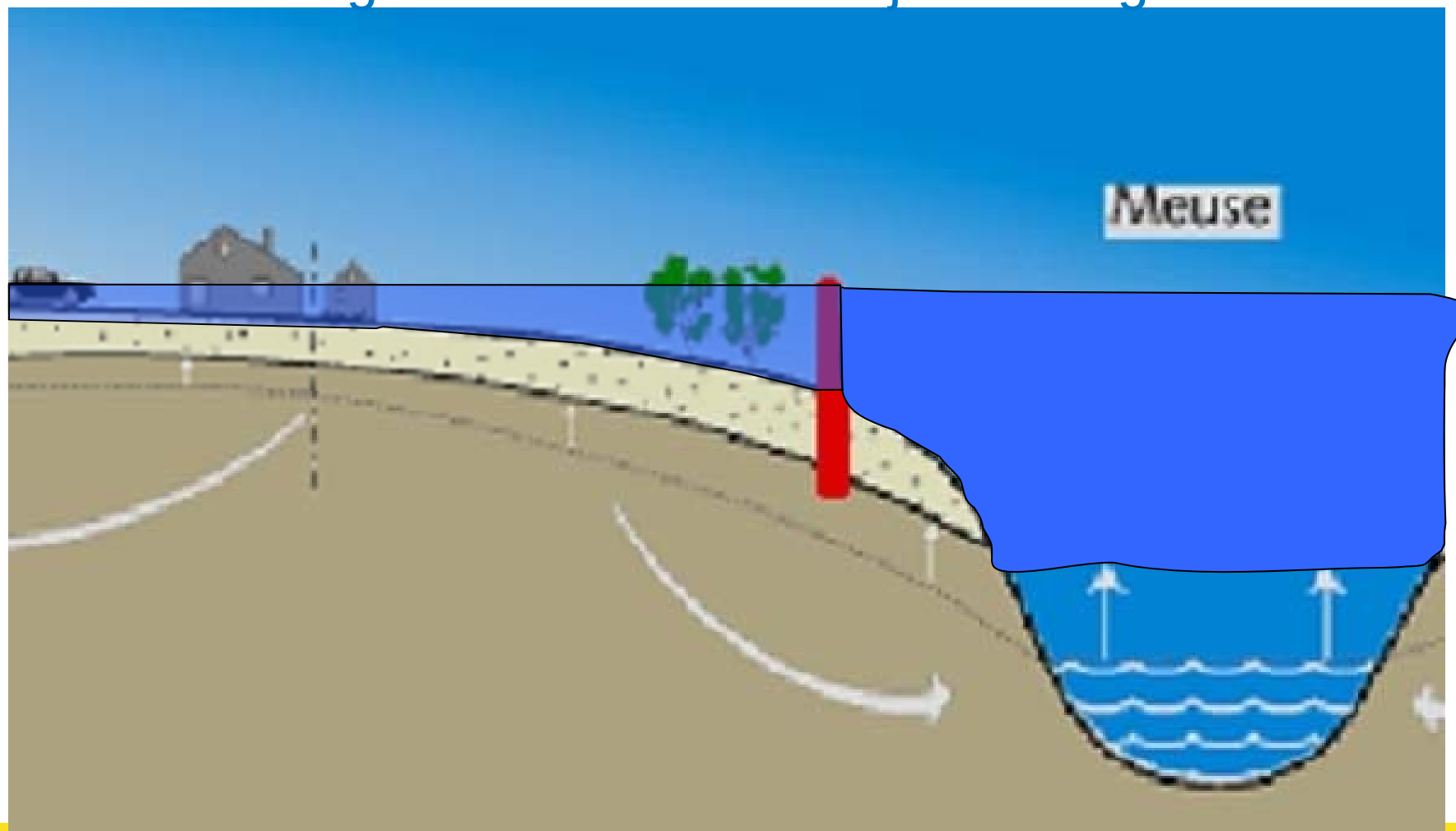
der :

Waterschap
Peel en Maasvallei

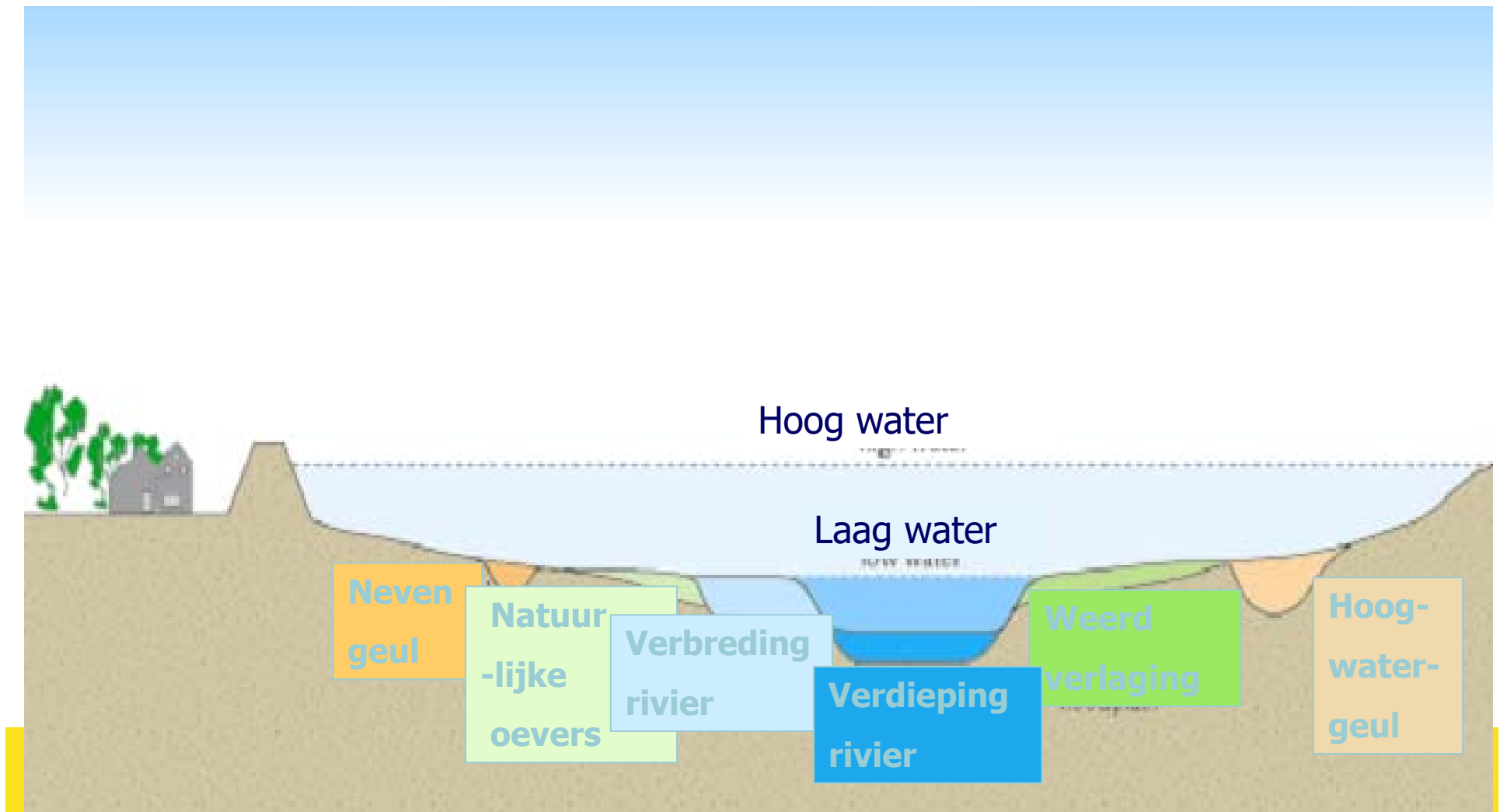

Bescherming door kaden en dijken langs de Maas

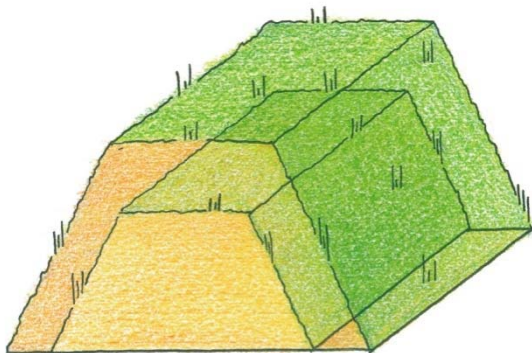
Principes rivierverruiming

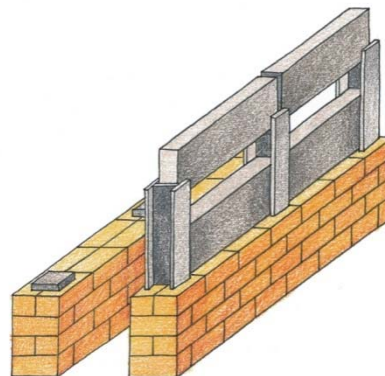

Principe Kaden

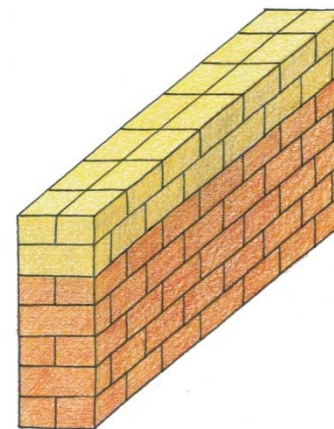
Groen

Demontabel

Hard

Kaden

Werken aan
de Maas van morgen

Harde kade, inpassing in omgeving

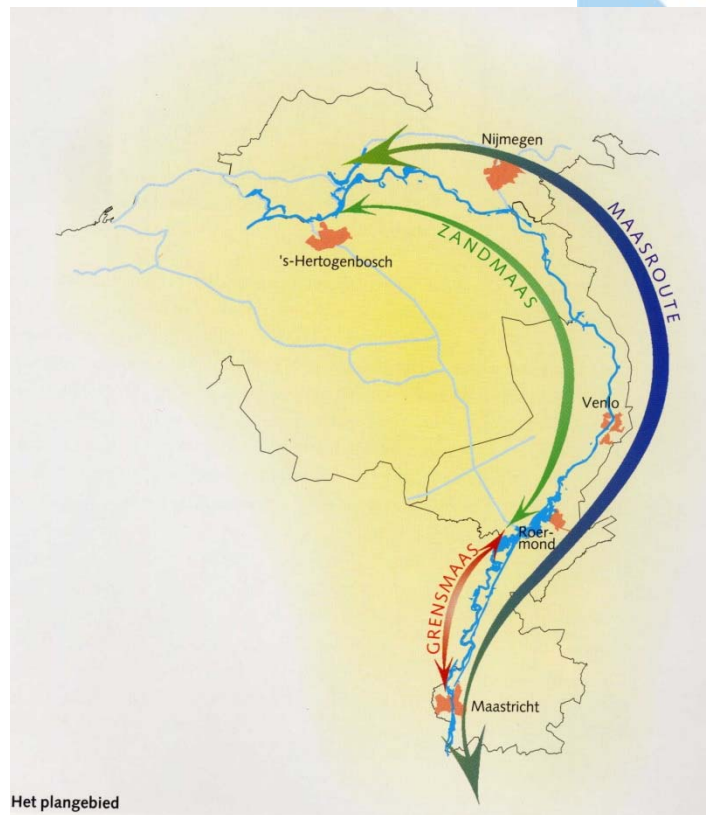

Demontabel

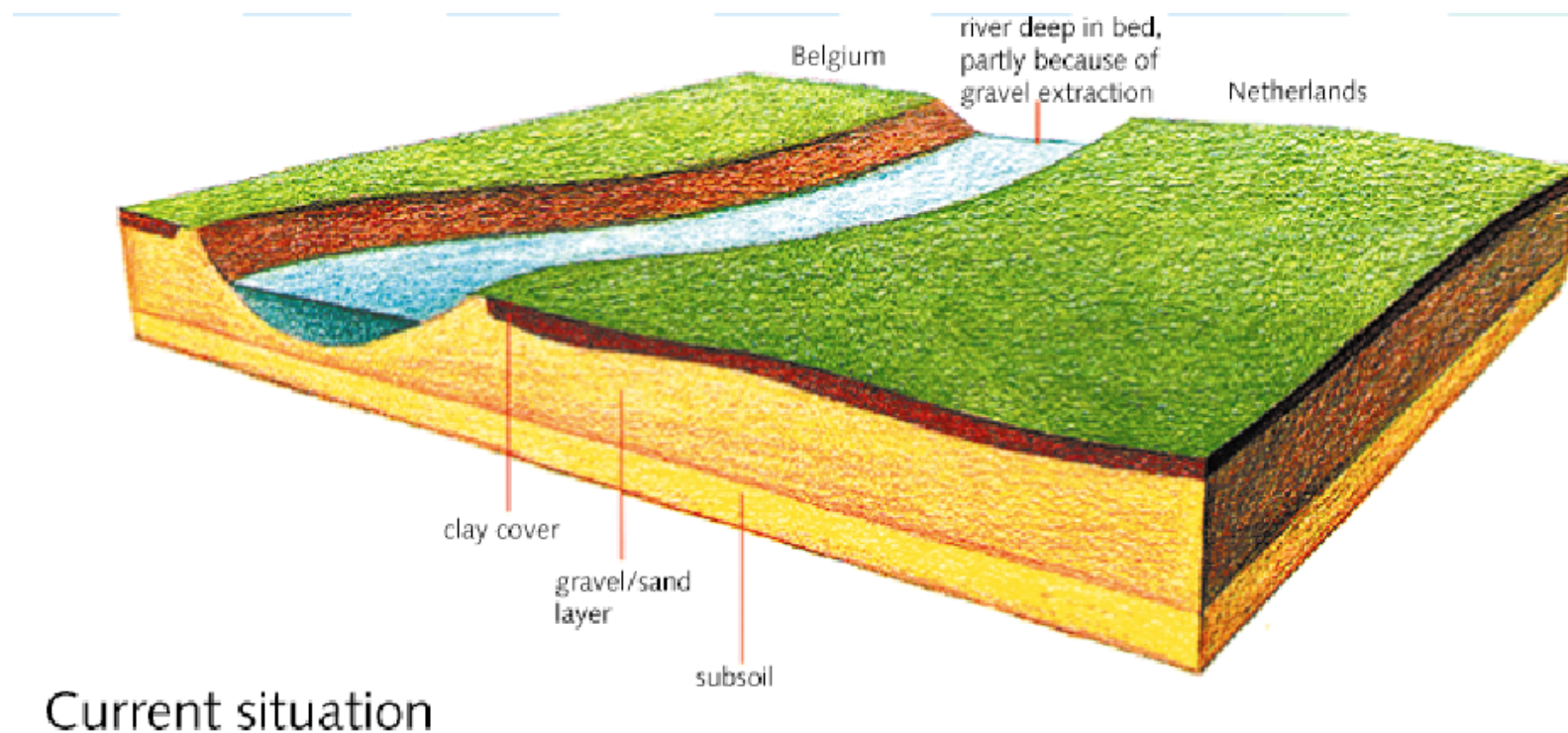

De Grensmaas is een grindrivier

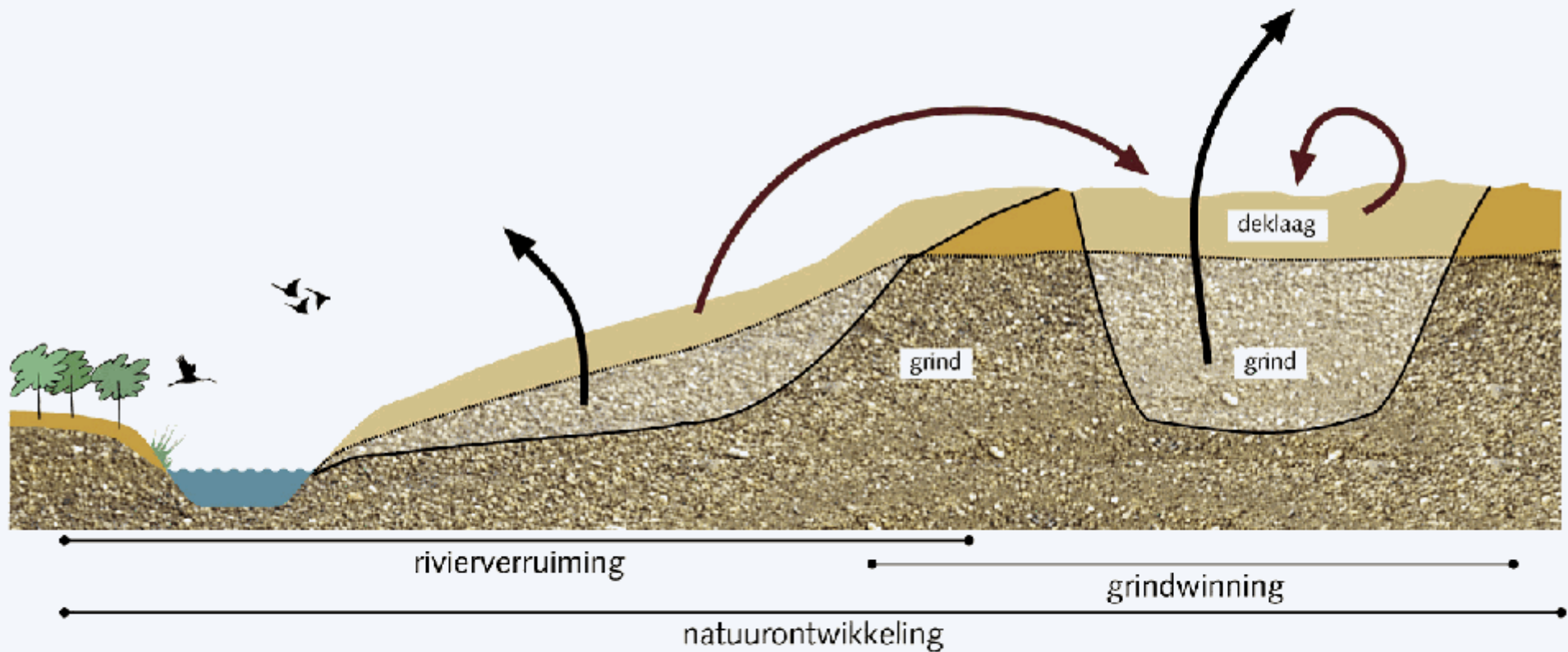

Aanpak Grensmaas: voorbeeld Allier

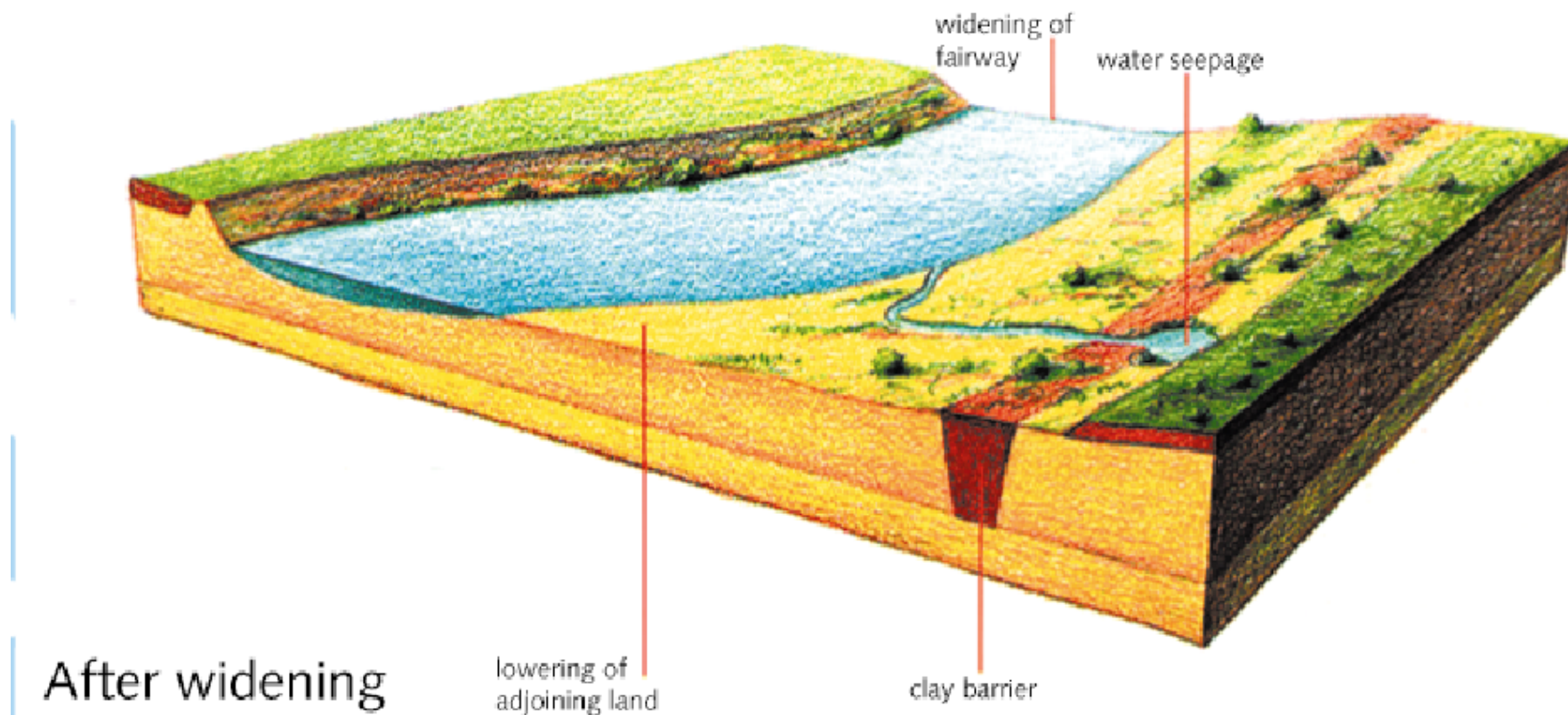

Basisprincipe uitvoering Grensmaas

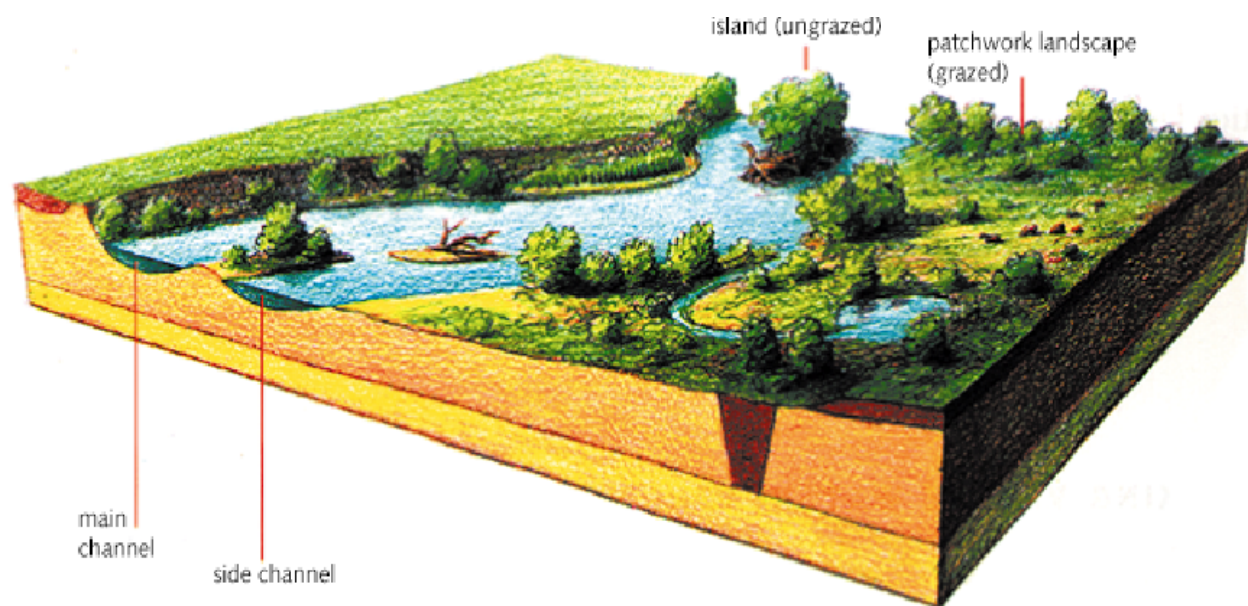

Grensmaas of Gemeenschappelijke Maas

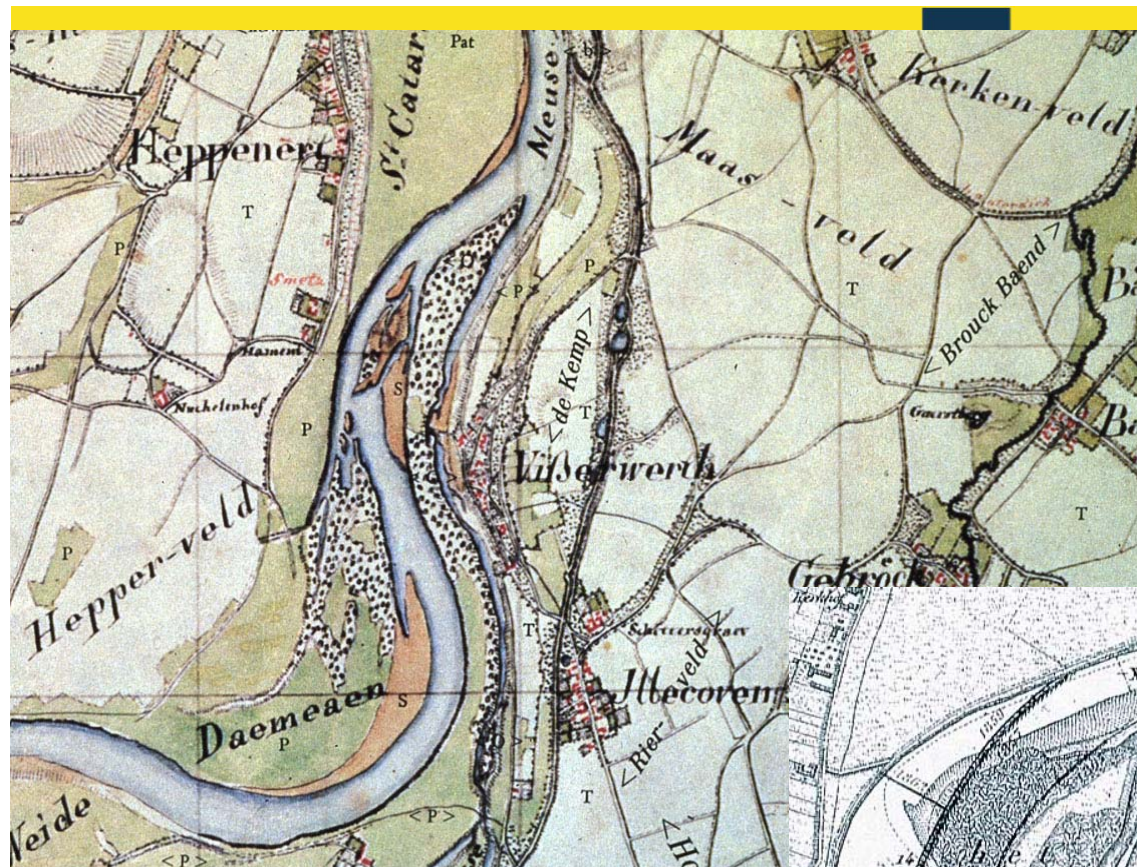

Grensmaas: dynamiek terug

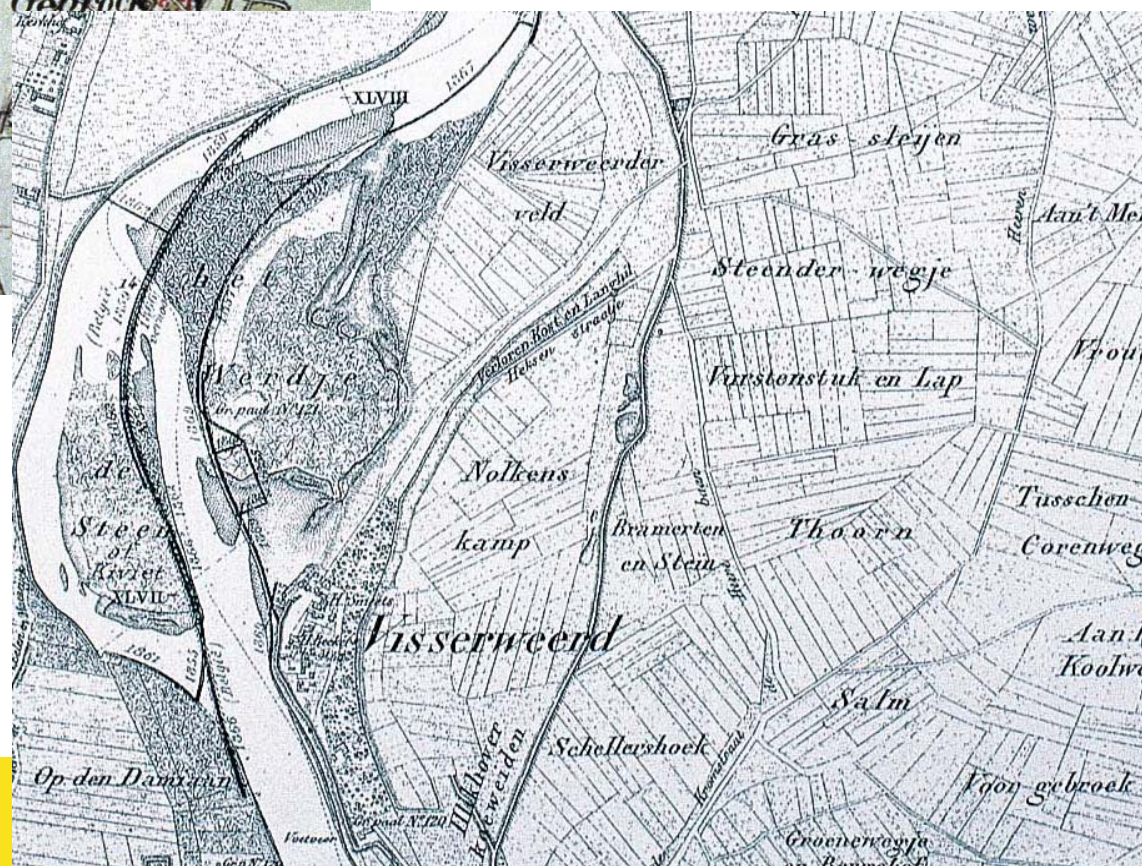

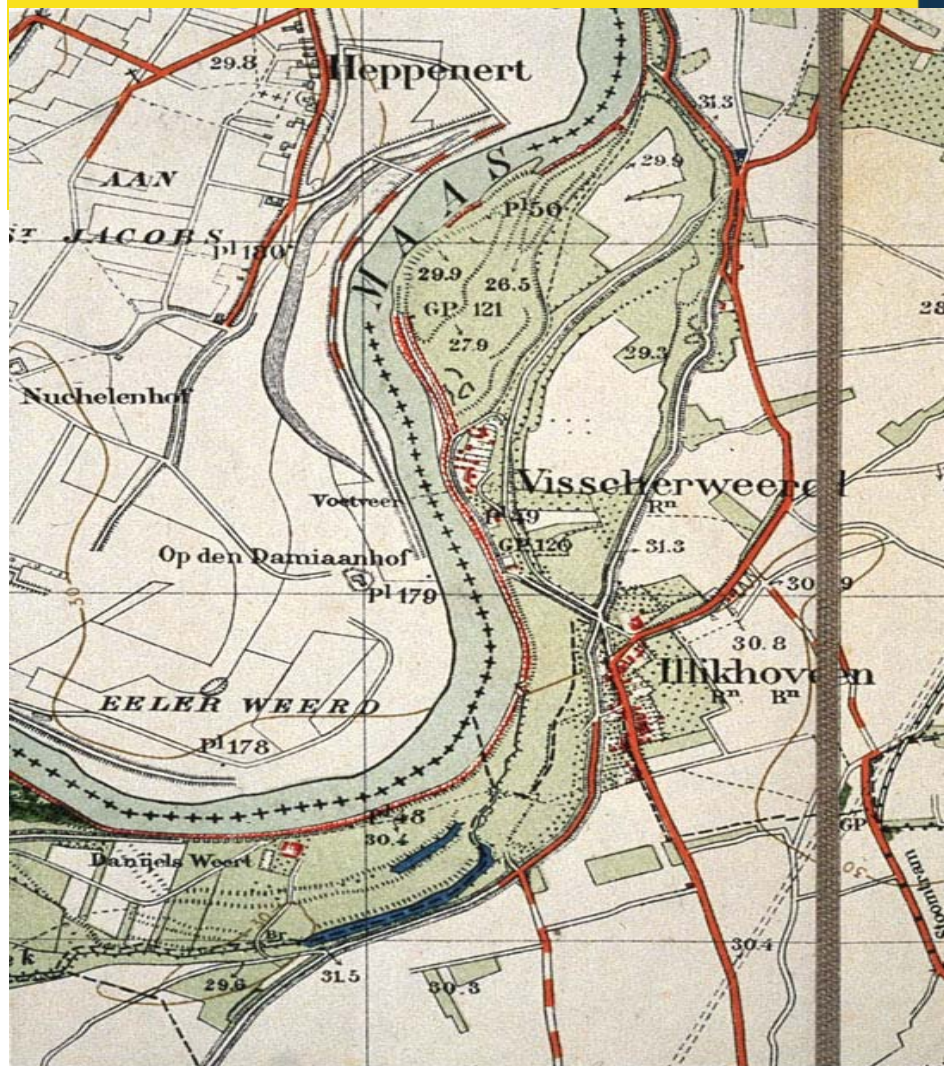
Future situation

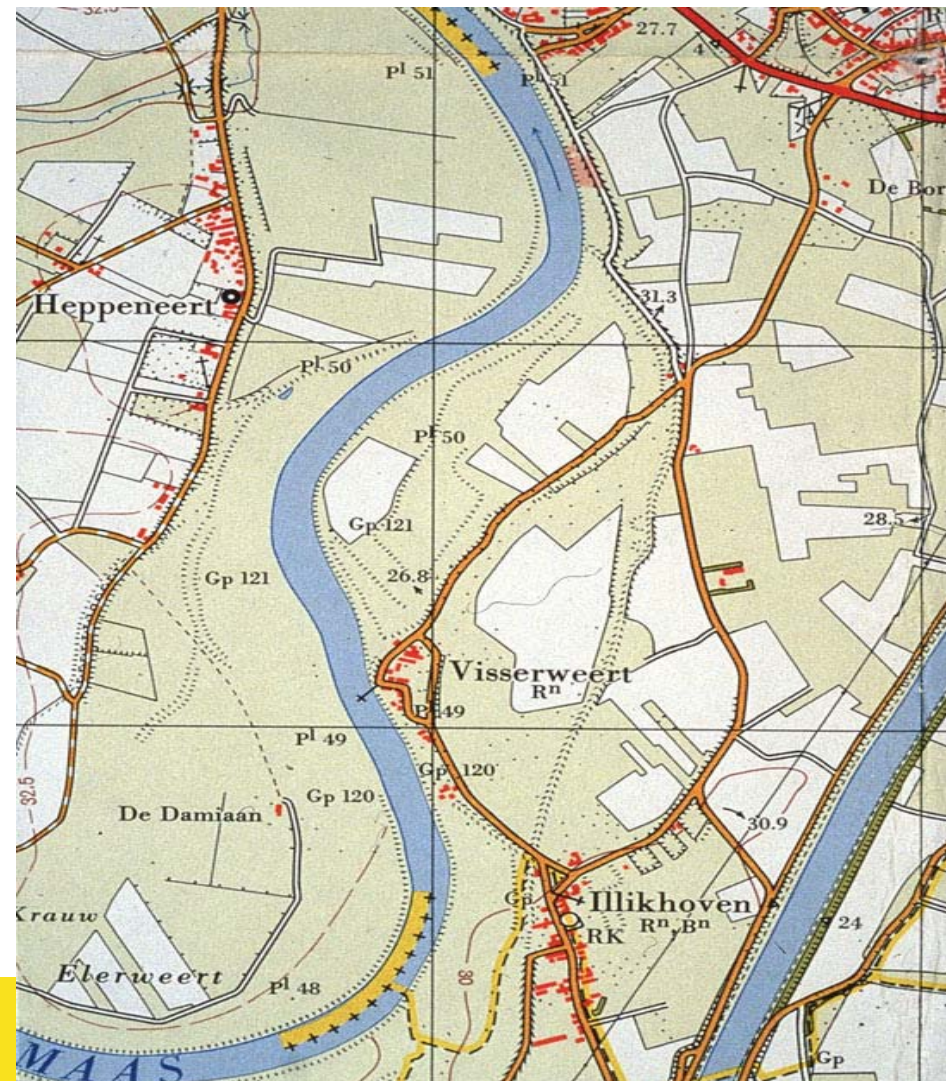
Visserweert 1820

Plan normalisatie 1849

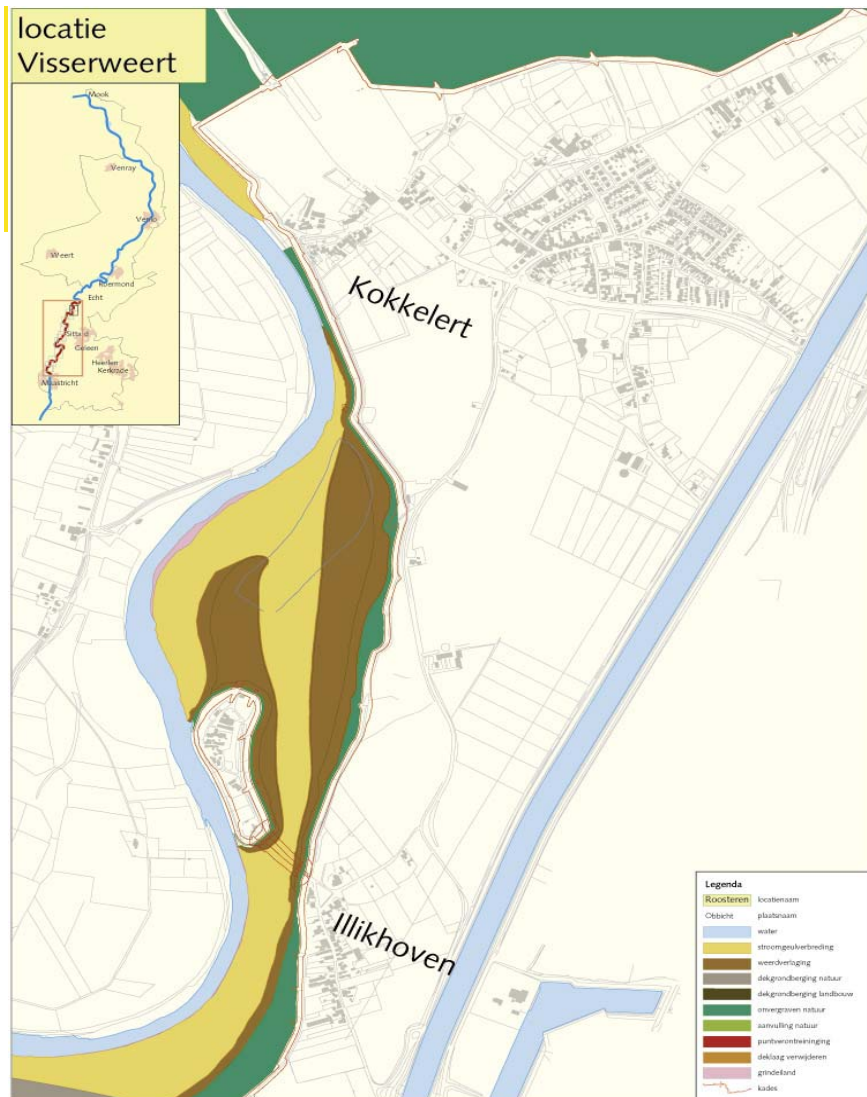

1890

December 1993

Plan 2005

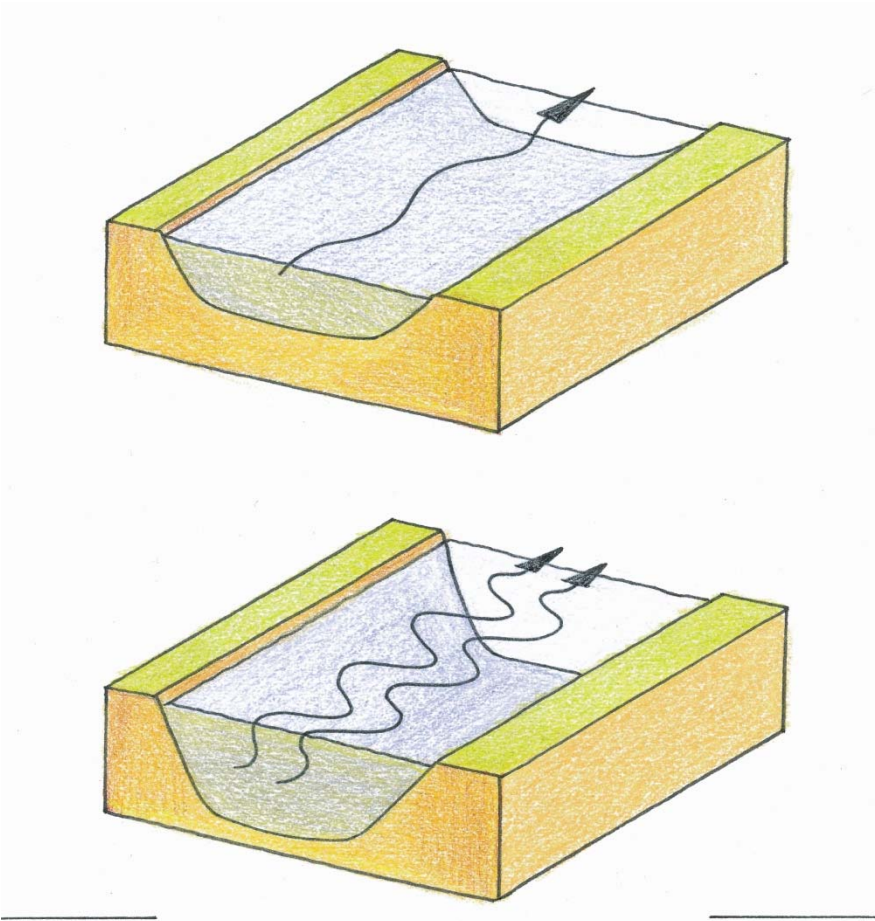

Visserweert: Toekomst

Zandmaas: Zomerbedverdieping

Zandmaas: hoogwatergeul

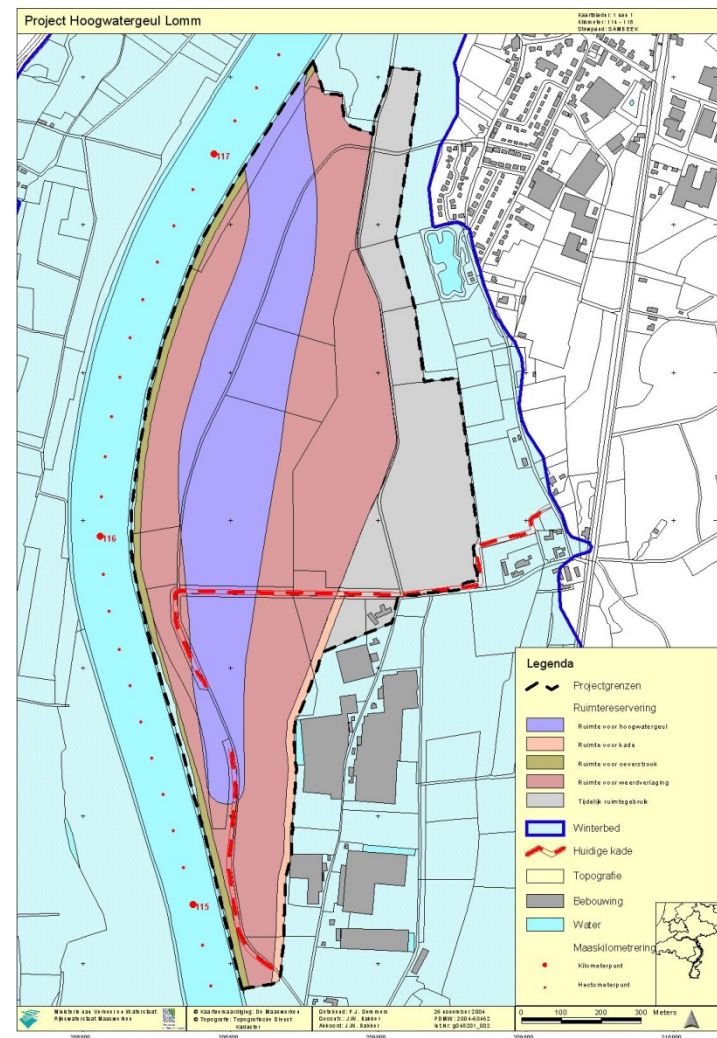
Huidige situatie

Toekomstige situatie

Hoogwatergeul Lomm

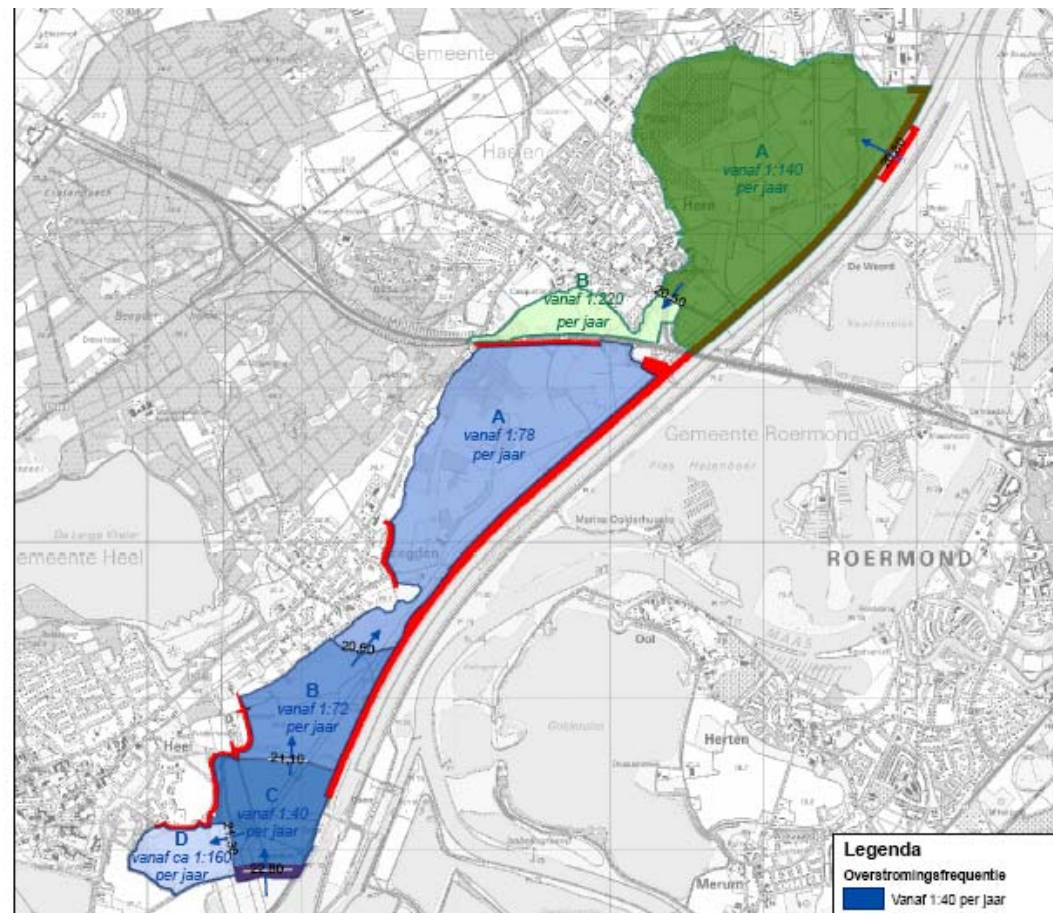

Zomerbedverdieping en Hoogwatergeul

Zandmaas: Retentiebekkens

Maasroute: Grotere scheepvaart

het plangebied

Maasroute

Nieuwe keersluizen
Heumen en Limmel

Verlengen sluizen
Born, Maasbracht
en Heel

Maasroute verhogen bruggen Maas-Waal kanaal

Verbreden Julianakanaal

waterstaat
maas van morgen

Planstudie: Rekening houden met functies rivier

- Afvoer
- Scheepvaart
- Natuur
- Landbouw
- Drinkwater
- Koelwater
- Watersport, oeverrecreatie, zwemwater
- Beroeps- en sportvisserij
- Delfstoffen
- etc

Planstudie: Veel overleg met omgeving

- Archeologie en cultuurhistorie
- Explosieven
- Kabels en leidingen
- Flora en Fauna
- Eigenaren
- Overheden
- Belangengroepen
- Etc etc

Planstudie: Maaswerken en archeologie

Enkele kenmerken

- Groot programma (ZM, GM, MR) met 52 deelprojecten
- Grote verandering in het landschap (1600 ha)
- Archeologie: beperkte kennis rivierdalvlaktes
- Onderwater archeologie (o.a kasteel Elsloo, Romeinse brug Cuijck)

Planproces Maaswerken

- Verkenning
- Planstudie (MER en/of TB)
- Voorbereiding uitvoering
- Uitvoering
- Oplevering

Maaswerken en archeologie

ROB (nu RCE) / Archeologie

- Risico verlies bodemarchief

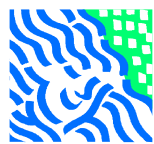
Maaswerken

- Risico stagnatie en onvoorziene kosten

Aanpak

- Projectmatig
 - Archeologie geïntegreerd in de Maaswerkenorganisatie
 - Archeologen, aardwetenschappers, GIS'ers en communicatiedeskundige

PROJECTOMGEVING

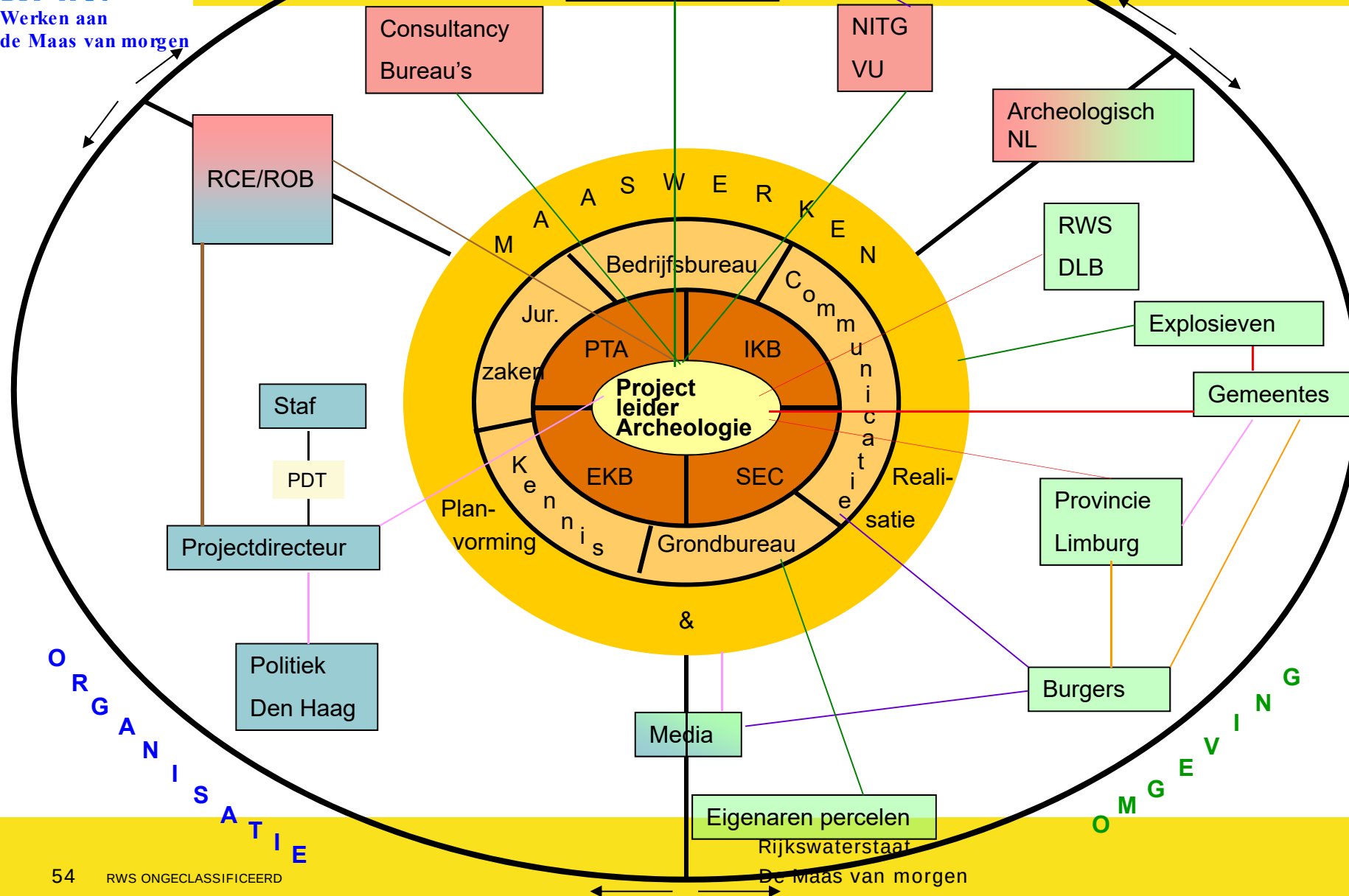
Werken aan
de Maas van morgen

INHOUD

Informatie —
 Contract —
 Inspraak —
 Vergunning —
 Convenant —
 Diversen —

ORGANISATIE

OMGEVING

Archeologie in uitvoering bij Maaswerken

Meer dan archeologische kennis en voorgeschreven archeologisch onderzoeksproces:

- Projectmatig werken
- Inkoopplannen
- Contractbeheersplannen
- Risicoinventarisatie
- Gunningsvoorstellen
- Bestekken maken
- Directievoering
- Accountant

Archeologie in uitvoering bij Maaswerken

Vergunningen

- Aanlegvergunning
- Wet Beheer Rijkwateren
- Wet Bodem Bescherming
- Flora en Faunawet
- Ontgrondingenvergunning (later geschrapt)
- Betredingstoestemming

Risico: Doorlooptijd!

De 'ideale' Projectacheoloog

Archeologisch
inhoudelijk

Externe relaties

Vergunningen

Projectmanagement

Contractmanagement

Basis voor archeologisch onderzoek

- Projectplan
- Onderzoeksprogramma
- Samenwerkingsovereenkomst RCE/ROB –
Maaswerken

Uitgangspunt onderzoekprogramma: Landschapsarcheologie

- Gecombineerd archeologisch, fysisch-geografisch, historisch-ecologisch en historisch-geografisch onderzoek dat zich richt op de ontwikkeling, de bewoning en het gebruik van het cultuur- en het fysieke landschap over de (zeer) lange termijn en de samenhang tussen deze aspecten van het landschap.

Onderzoeksprogramma dus voor

- Landschap
- Archeologie

RCE/ROB / Archeologie

- behoud van archeologische waarden
- opvullen van kennislacunes
- toegankelijk maken van de verworven kennis

Maaswerken

- voldoen aan Malta-plicht
- tijdig verkrijgen van VVPO (Verklaring van Voltooing van Preventief Onderzoek)
- opgravingen vóór start uitvoering
- beheersing van tijd en geld

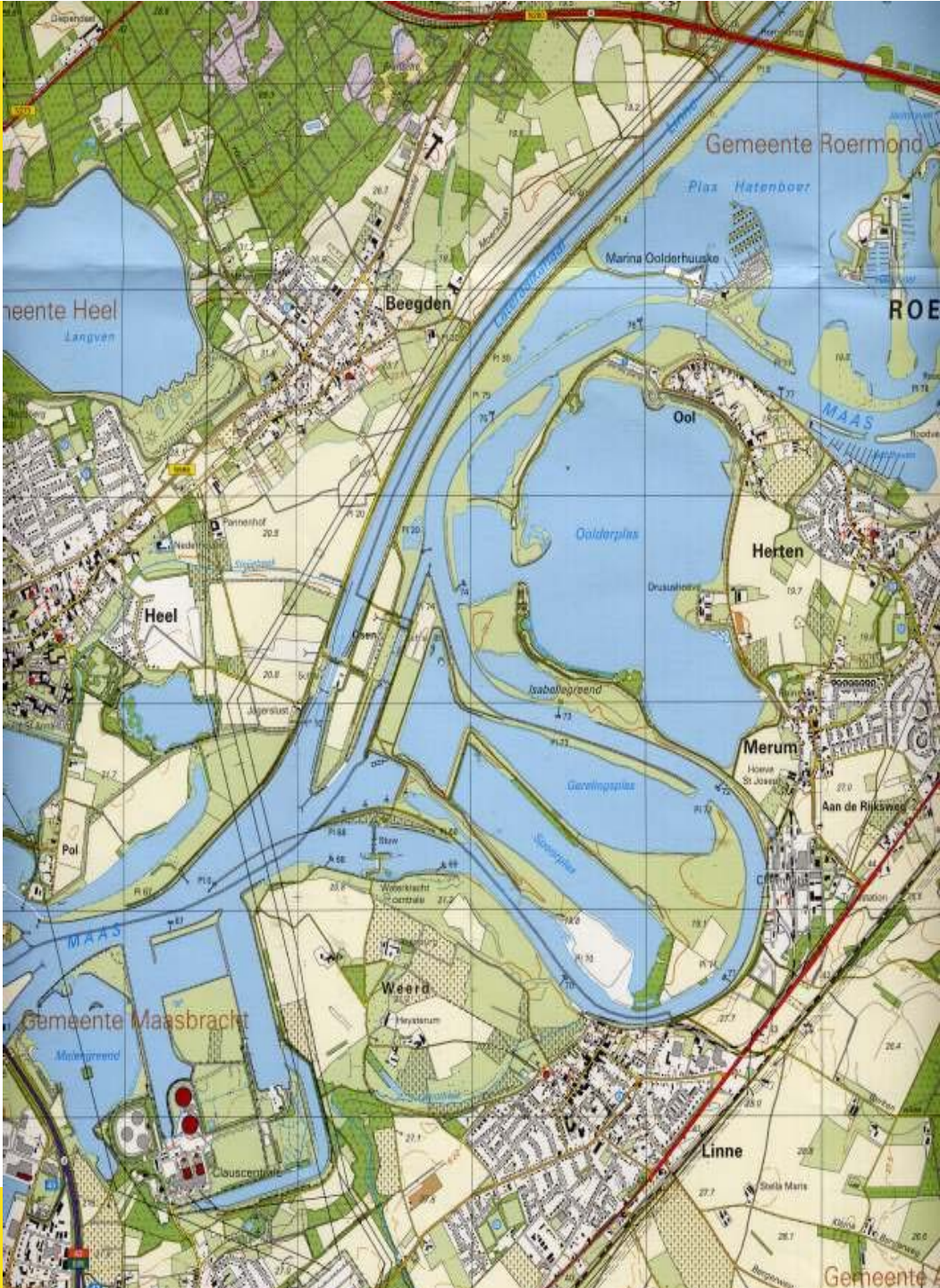
Onderzoeksproces (AMZ)

- Bureaustudie
- Inventarisatie
- Behoud
- Opgravingen
- Uitvoeringsbegeleiding
- Synthese en evaluatie

Tijdpad archeologie in Maaswerken

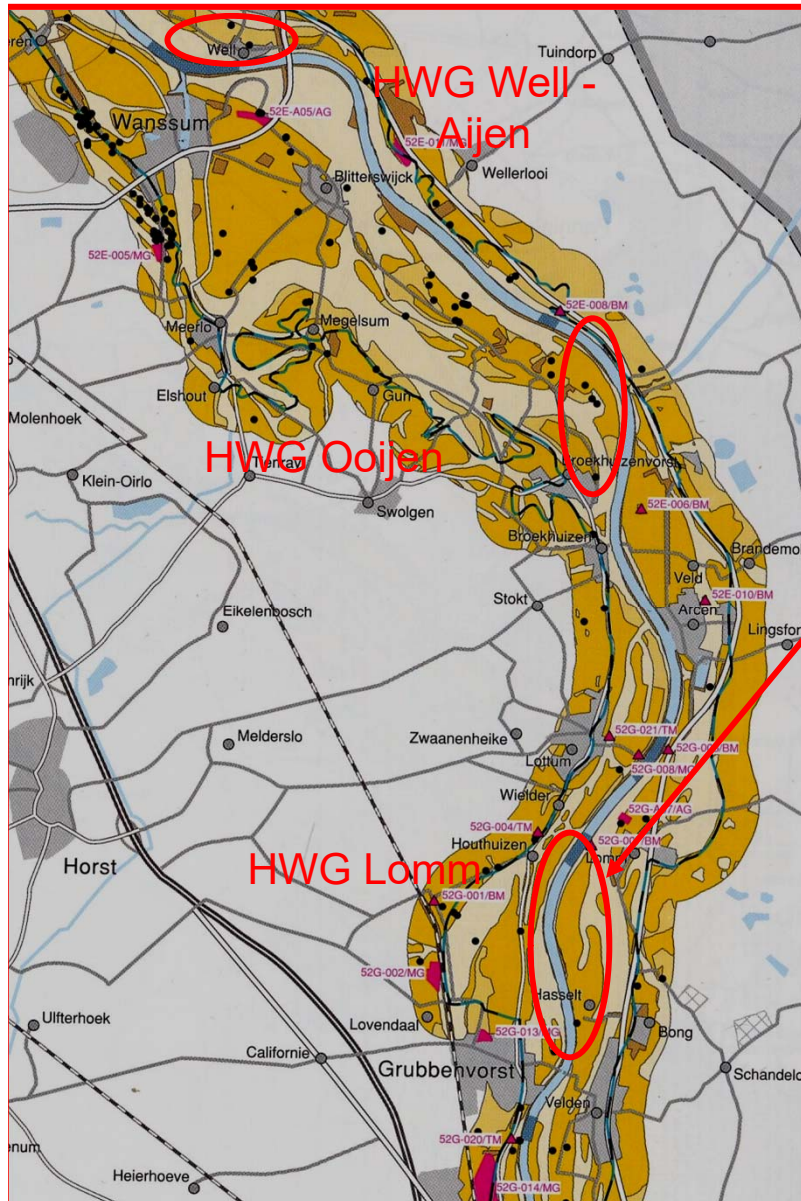
- Inventariserende fase 1998 –2005
- 2002 Evaluatie Verkennende fase
- 2005 Evaluatie Waarderende fase
- 2006 Kennisborging en overdracht ROB/RCE
- 2005 e.v. Uitvoering deels buiten Maaswerken

Bestaande kennis Verwachtingskaarten MER

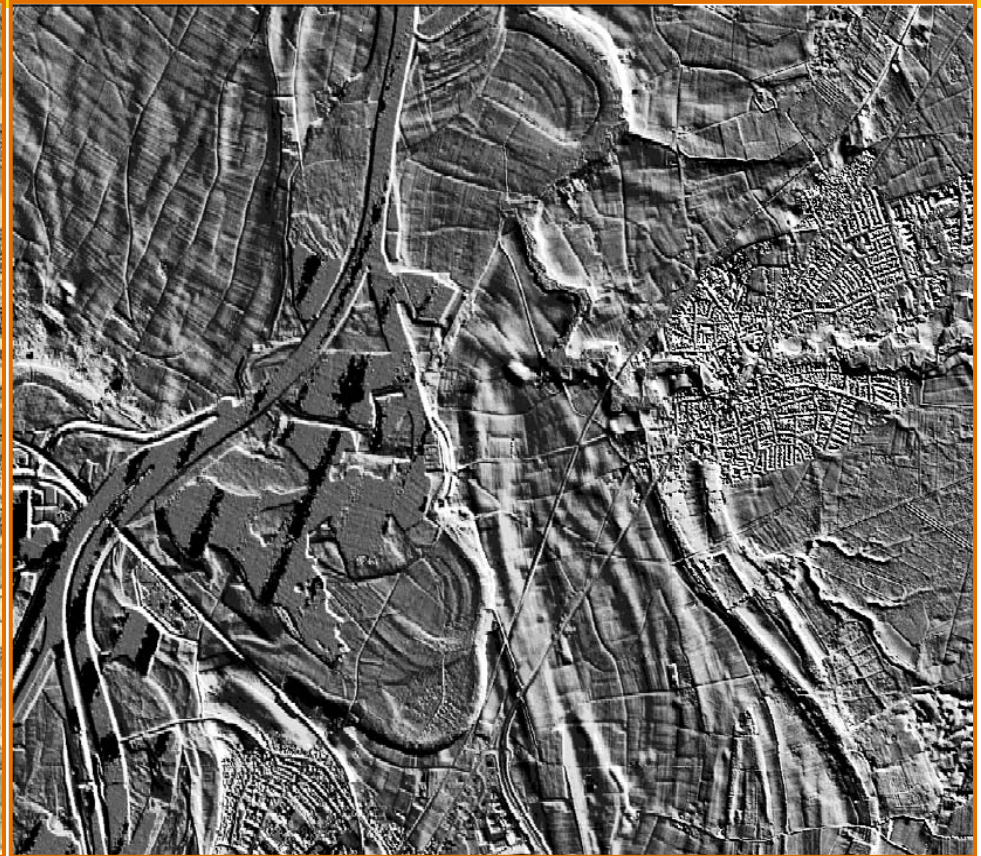
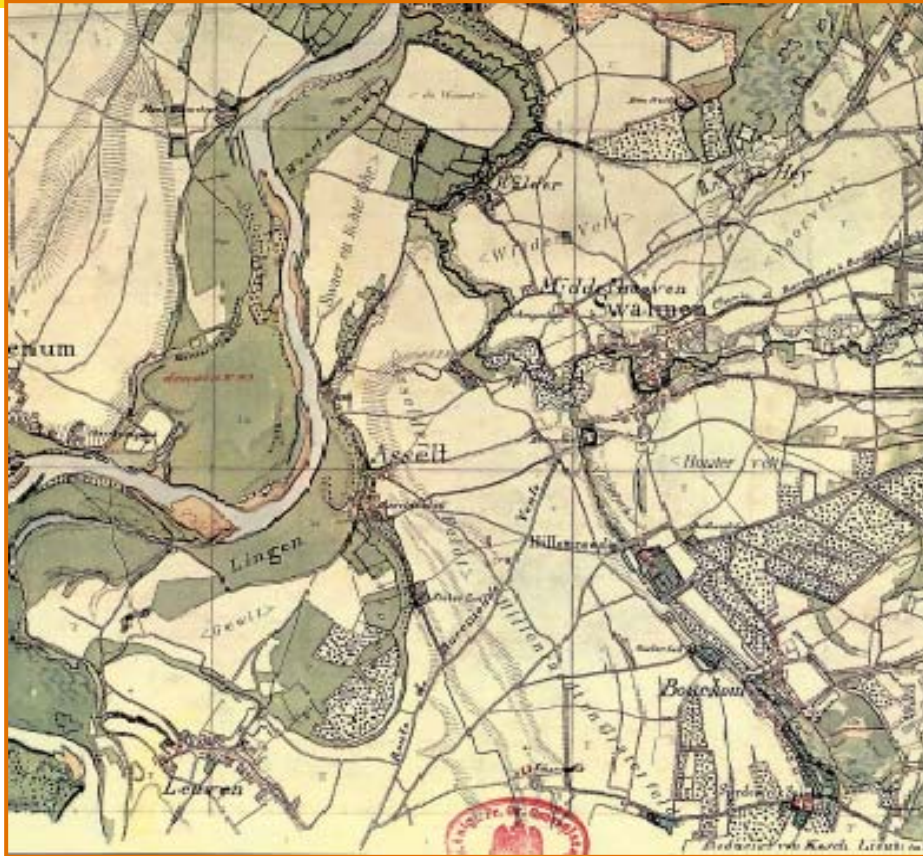
archeologie

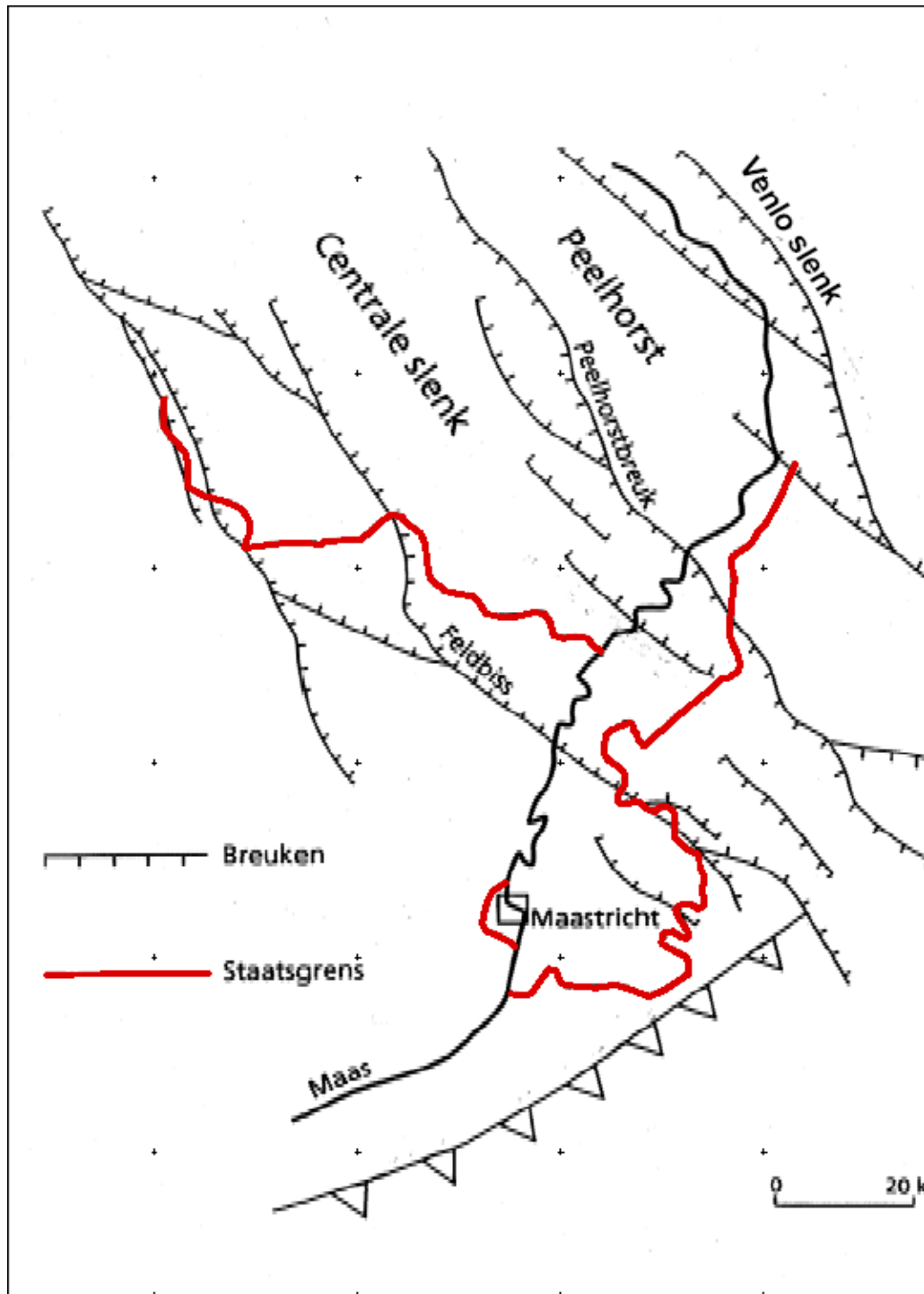
Bestaande kennis archeologie

- Archeologische Monumentenkaart

Tranchot kaart ca. 1815 en reliëf kaart

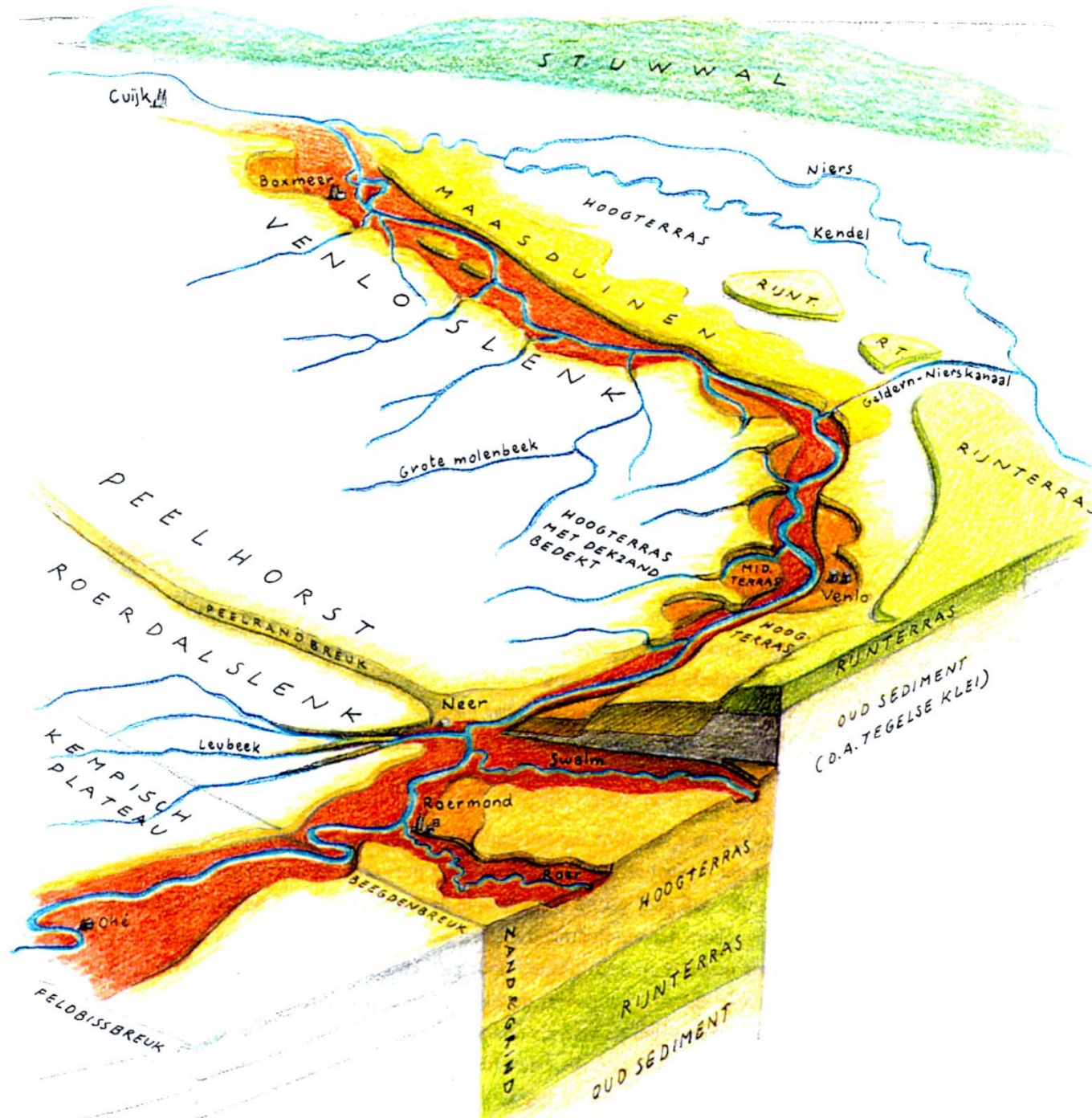

Geologie

Horsten en Slenken

Geologie

Horsten en Slenken

Klimaatverandering gedurende Pleistoceen

tijdens interglacialen:

insnijding

laterale erosie

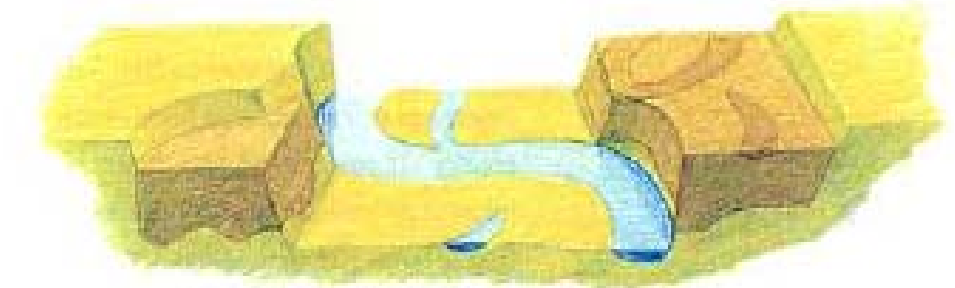
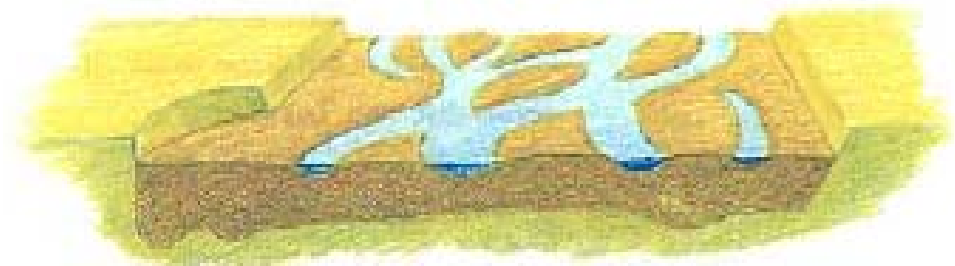
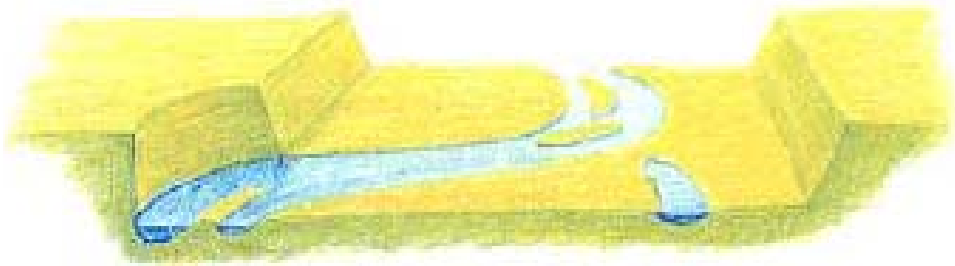
meanderende rivier

tijdens ijstijden:

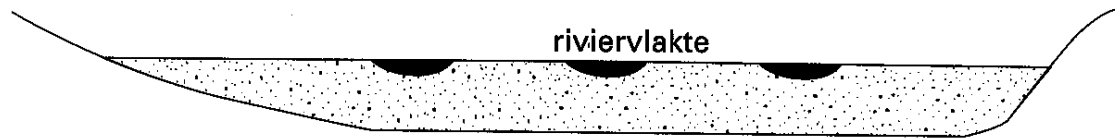
diepe insnijding

sedimentatie

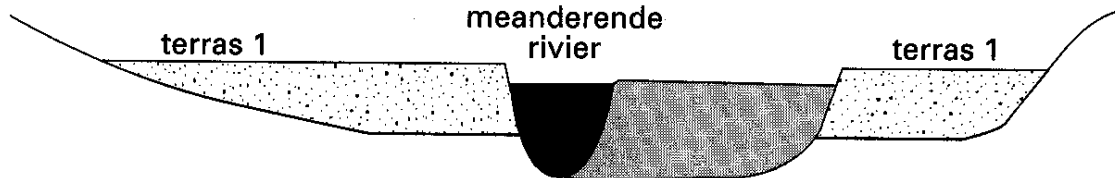
verwilderde rivier

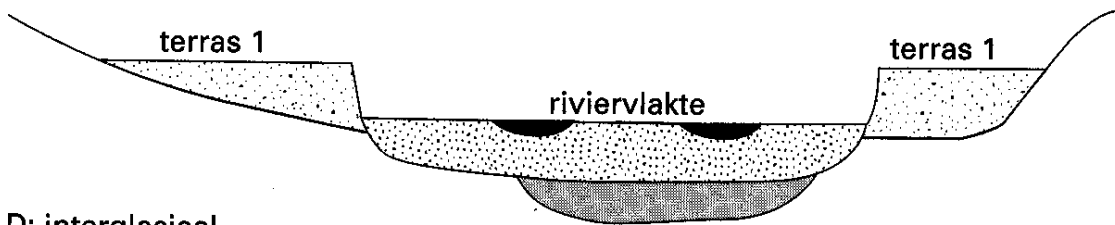
A: glaciaal

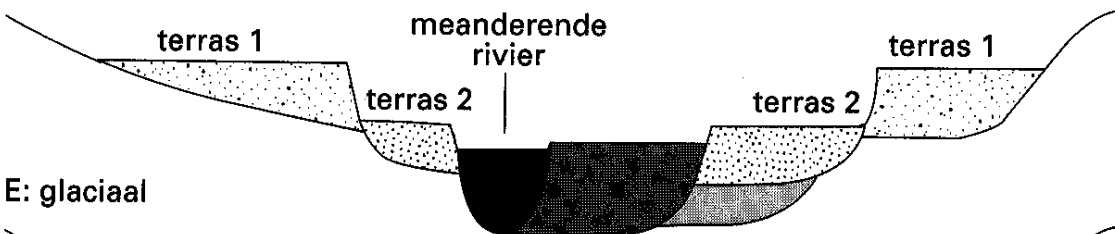
B: interglaciaal

C: glaciaal

D: interglaciaal

E: glaciaal

- vlechtende rivierafzettingen 1
- vlechtende rivierafzettingen 2
- vlechtende rivierafzettingen 3

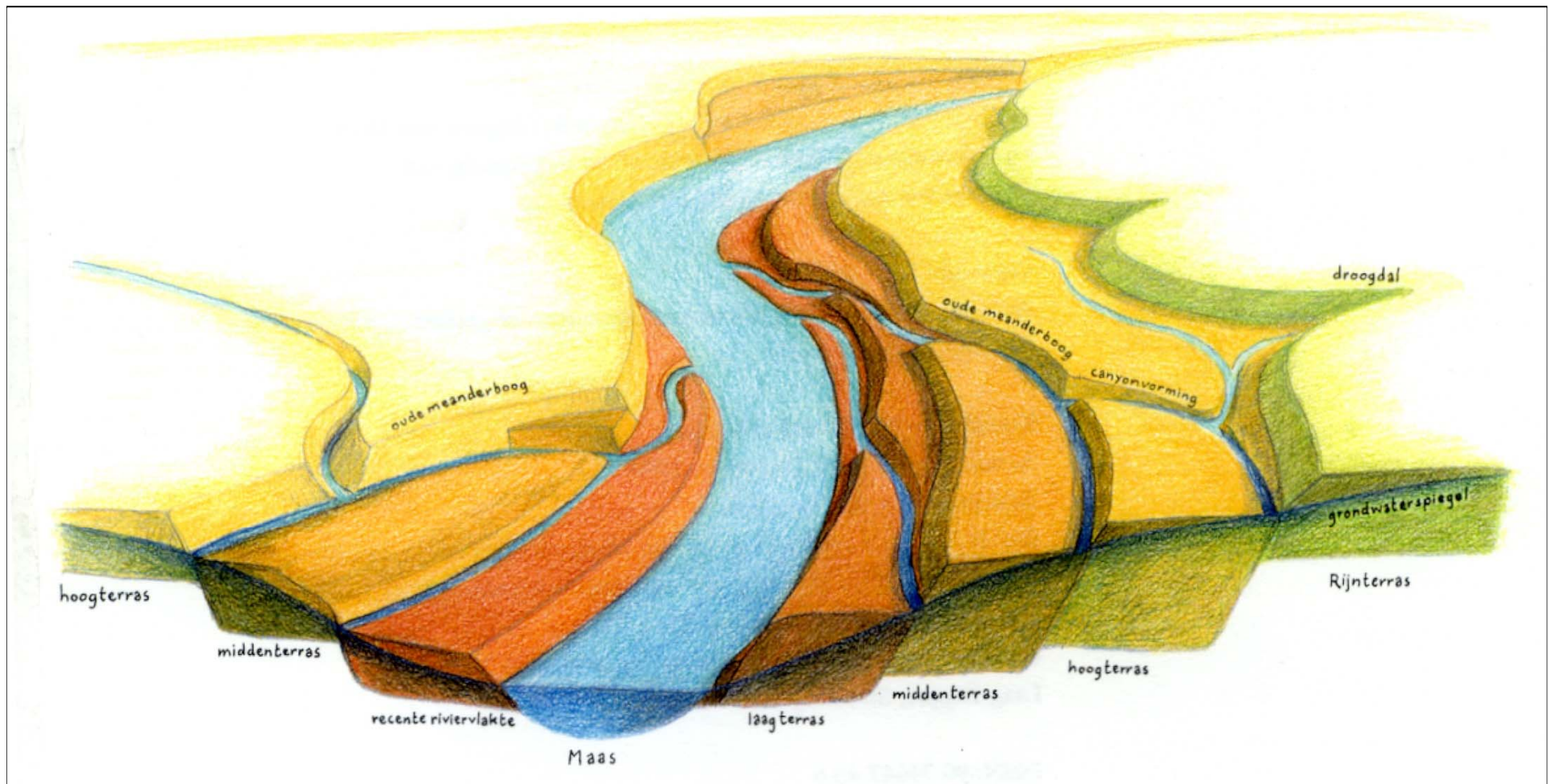
- meanderende rivierafzettingen 1
- meanderende rivierafzettingen 2
- water

Vorming van terrassen

aat
morgen

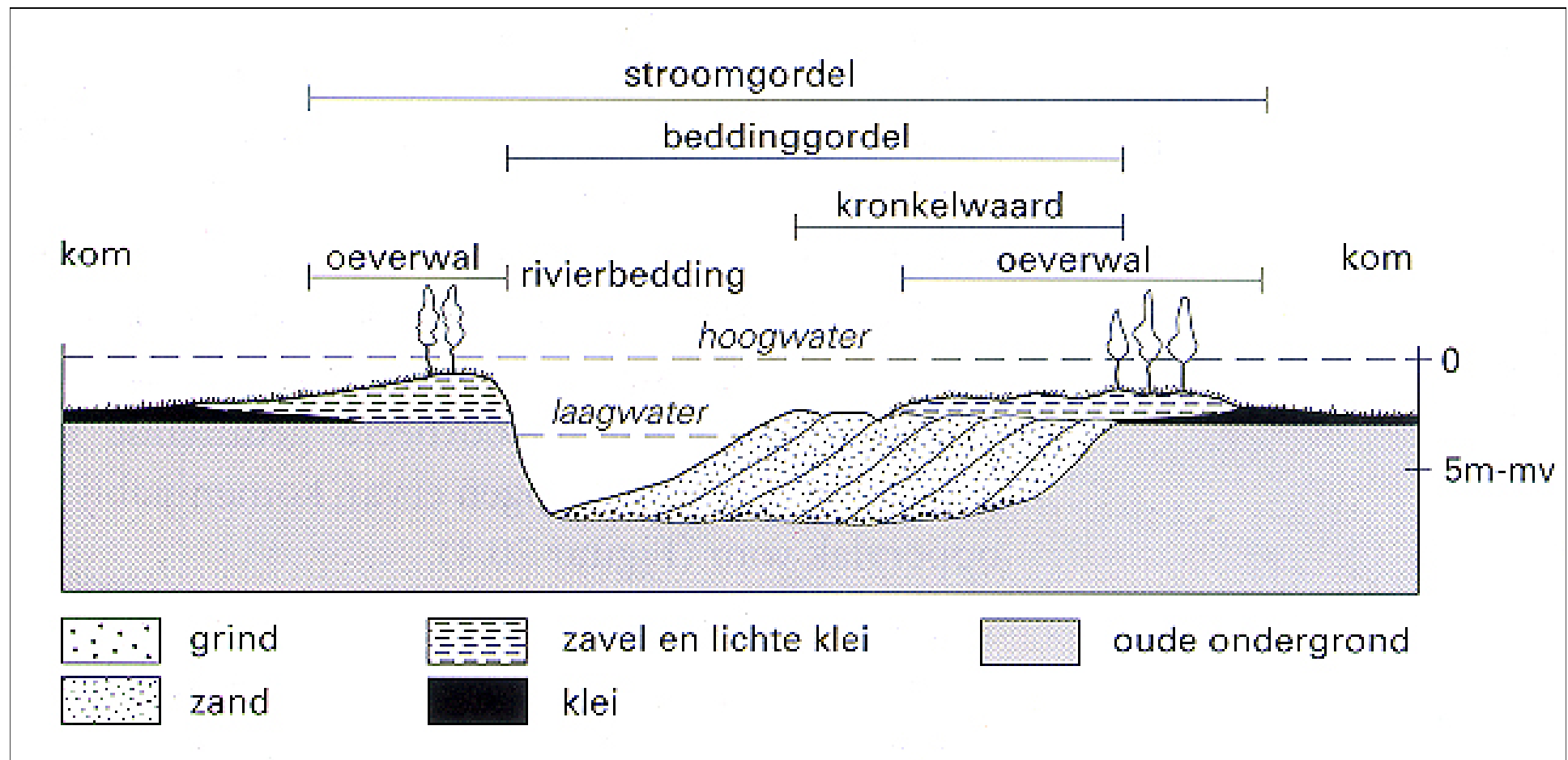

Terrassen langs de Maas

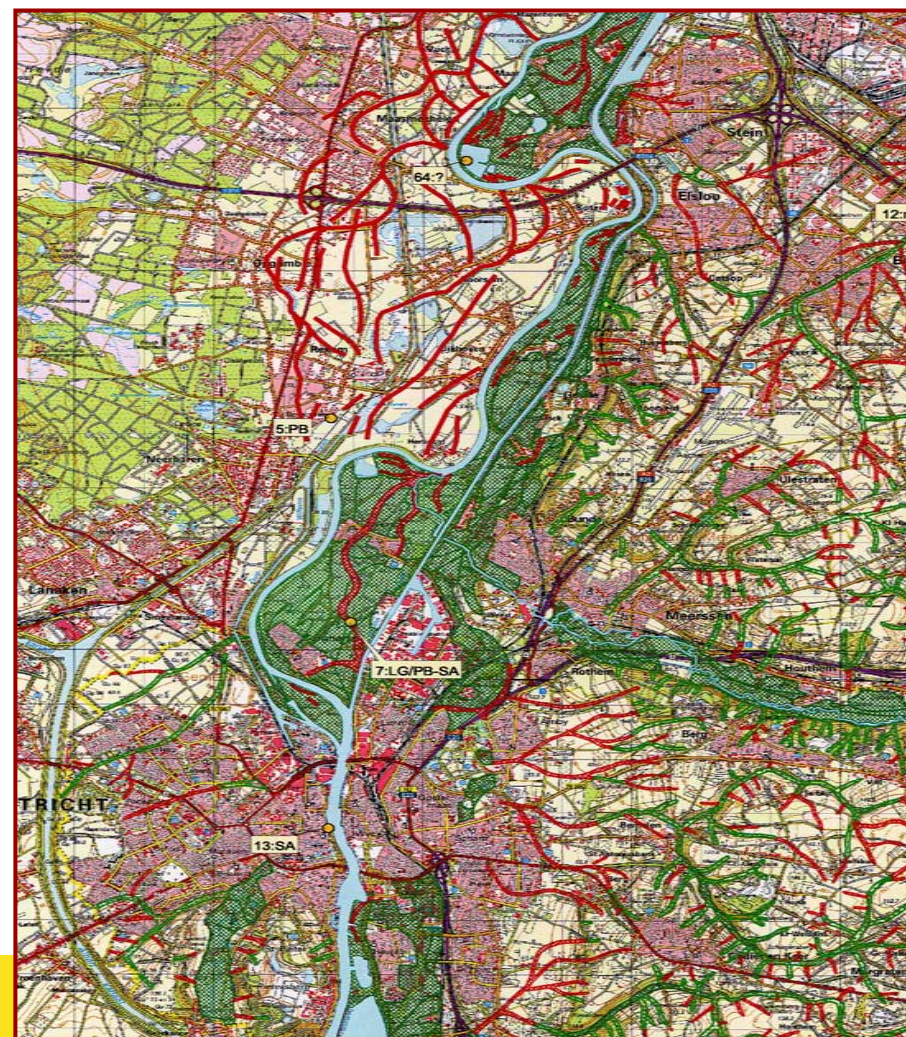
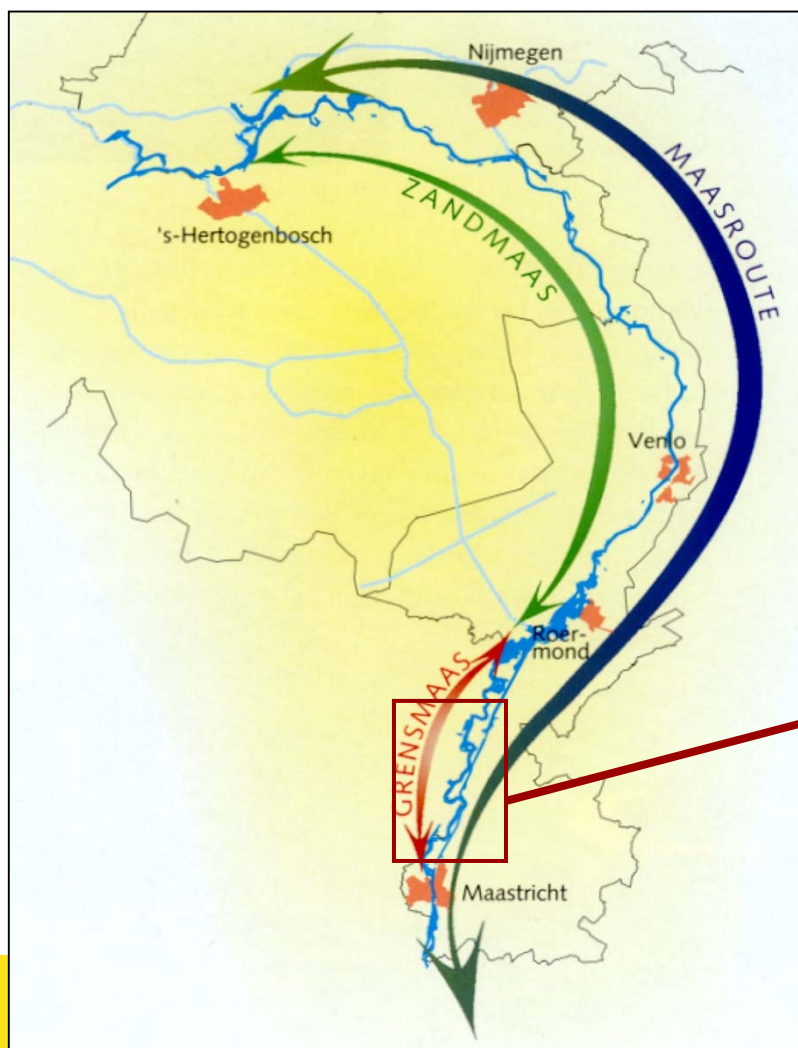
Dynamisch landschap: doorsnede door een rivier

Veranderend

landschap

De maas van morgen

Veranderend landschap

Romeinse zuiltrommel in de Maas bij Asselt

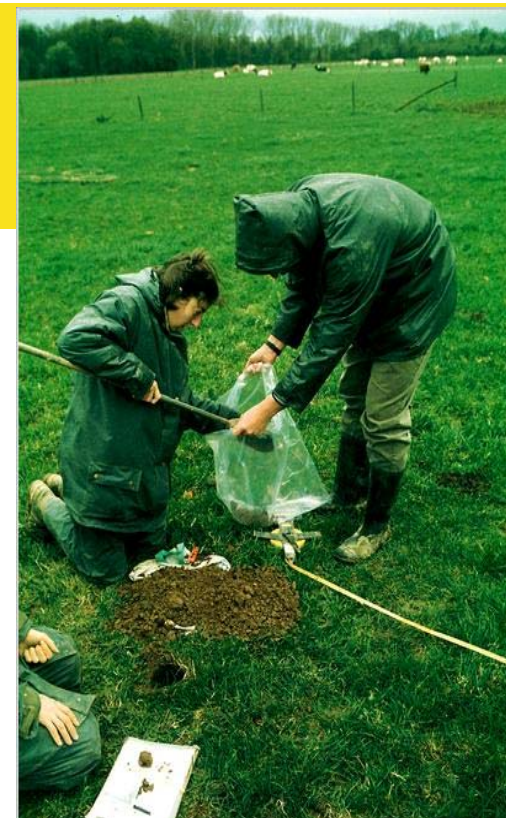

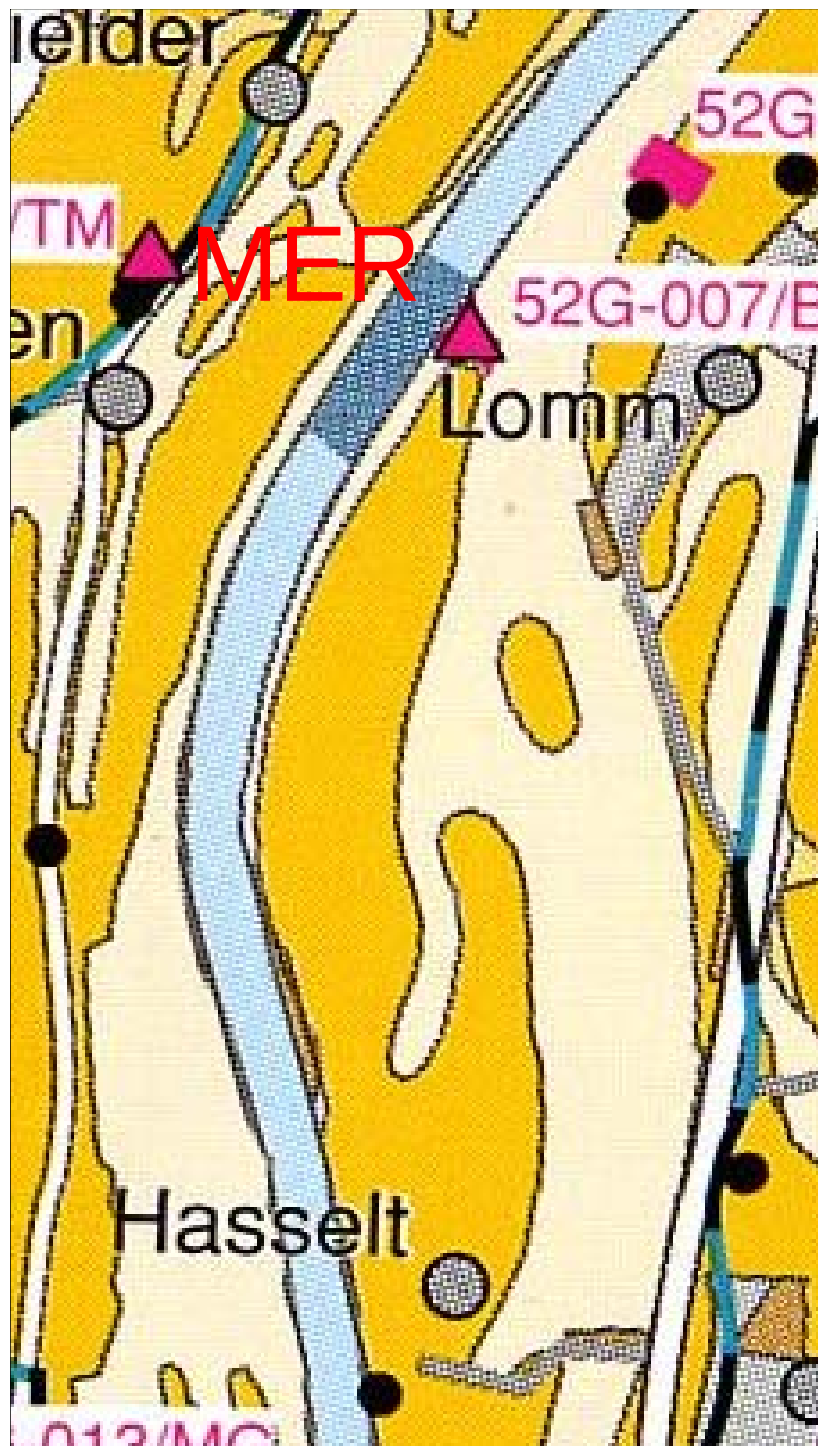

Uitvoering

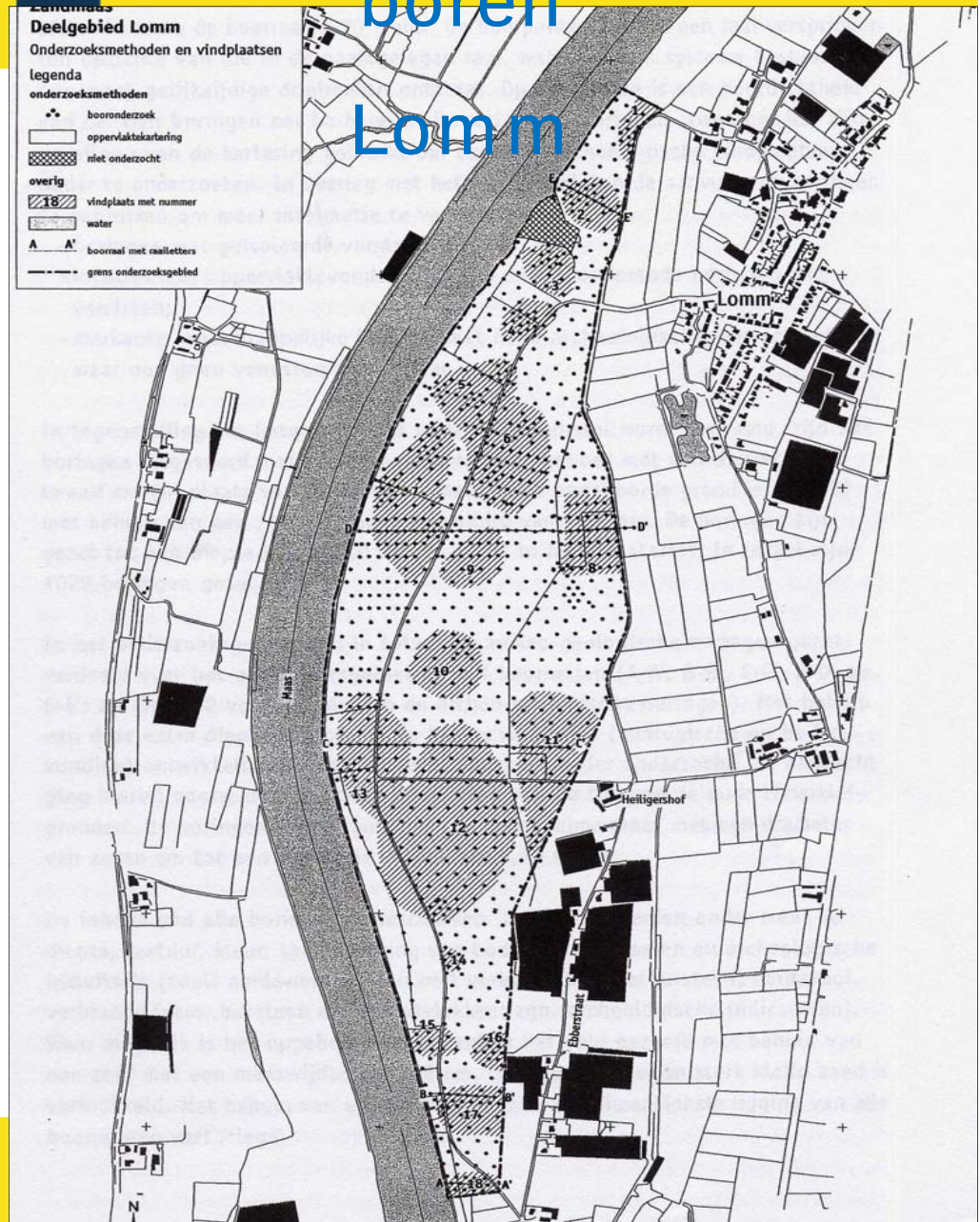
Inventariserend veldonderzoek (IVO)

- Fysisch-geografische en archeologische aspecten
- Oppervlaktekartering
- Geoarcheologische en karterende boringen
- Proefsleuven

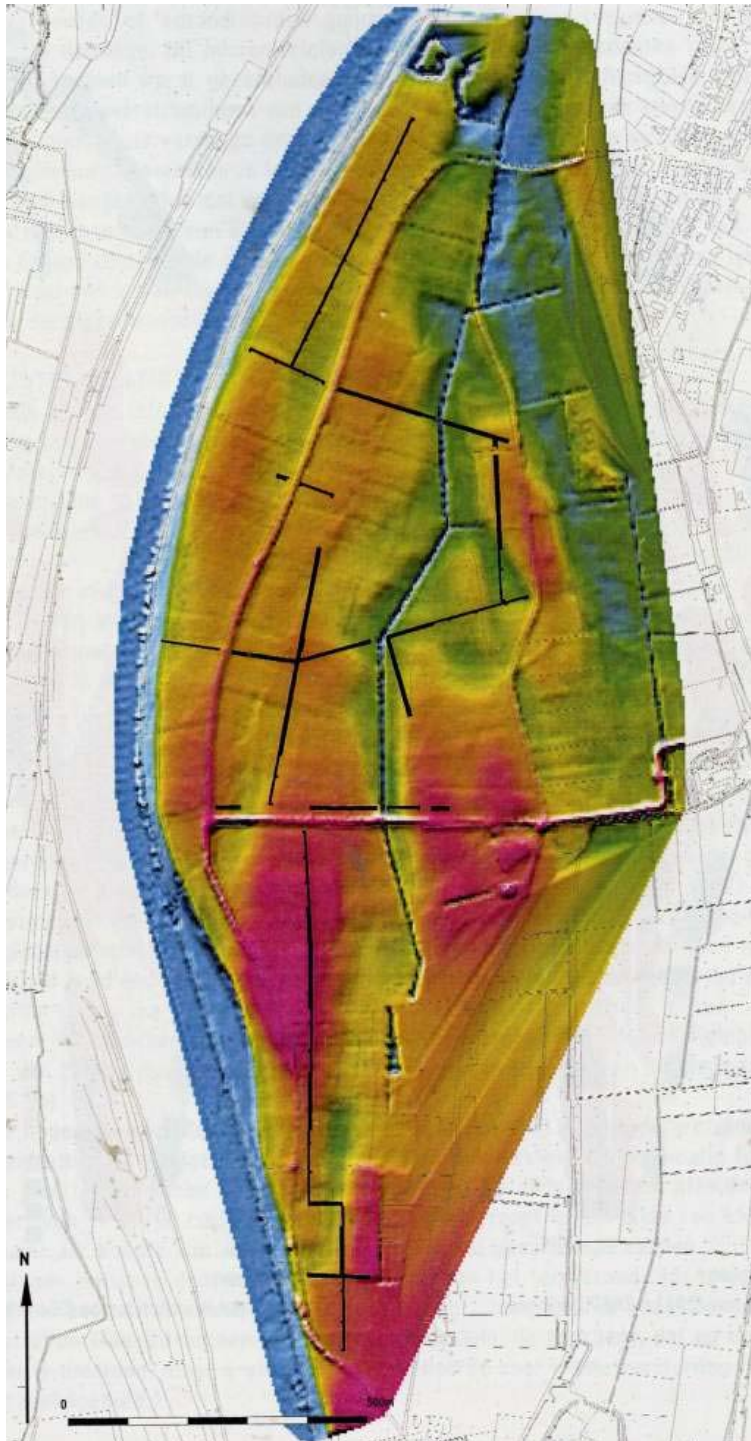

Oppervlakte-kartering en boren Lomm

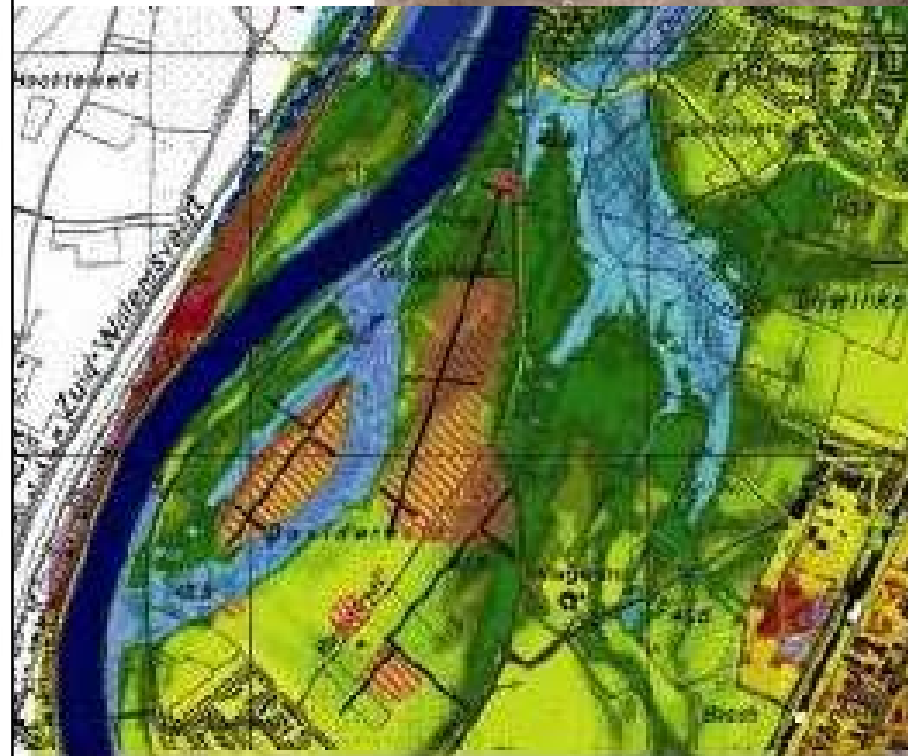
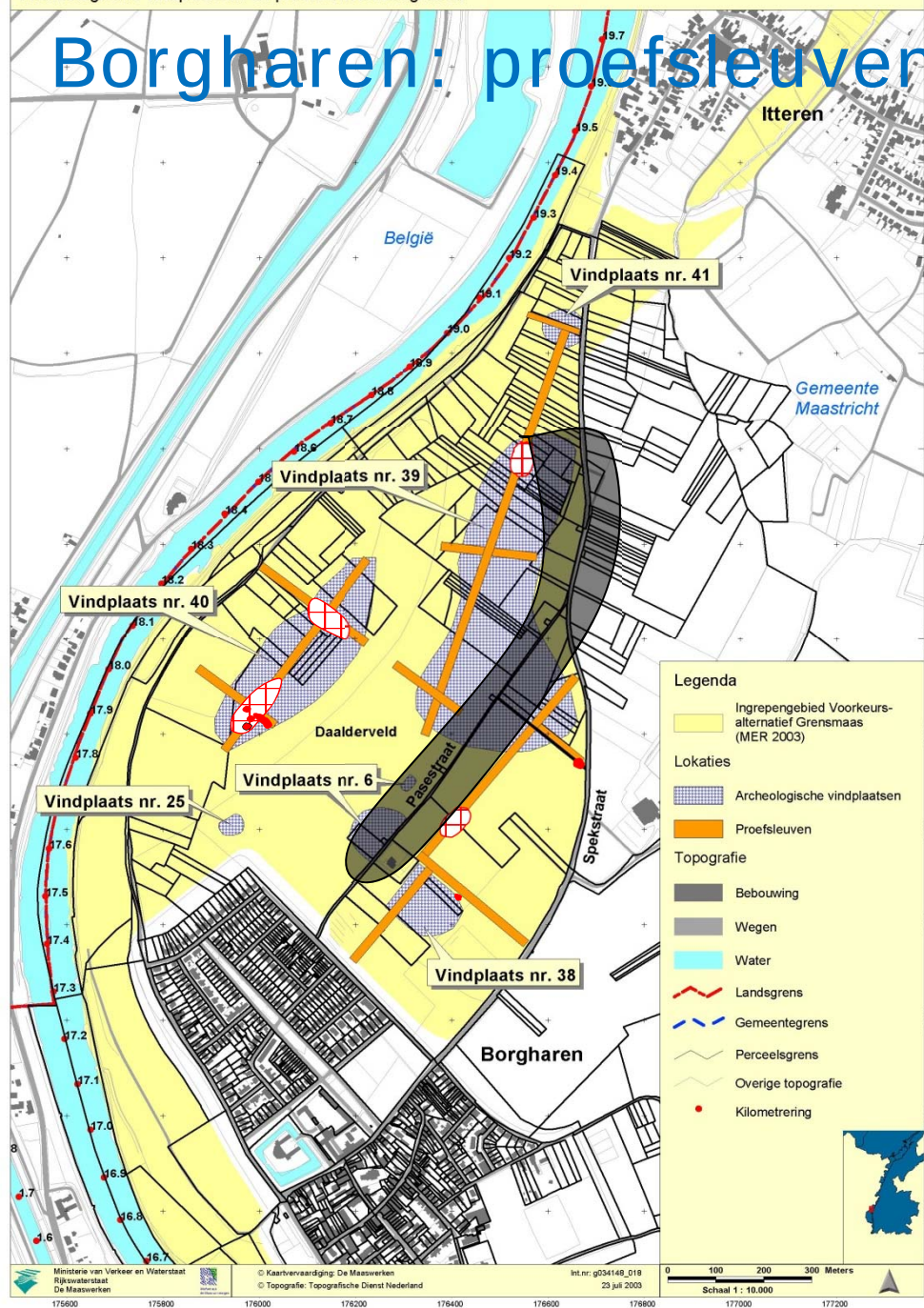

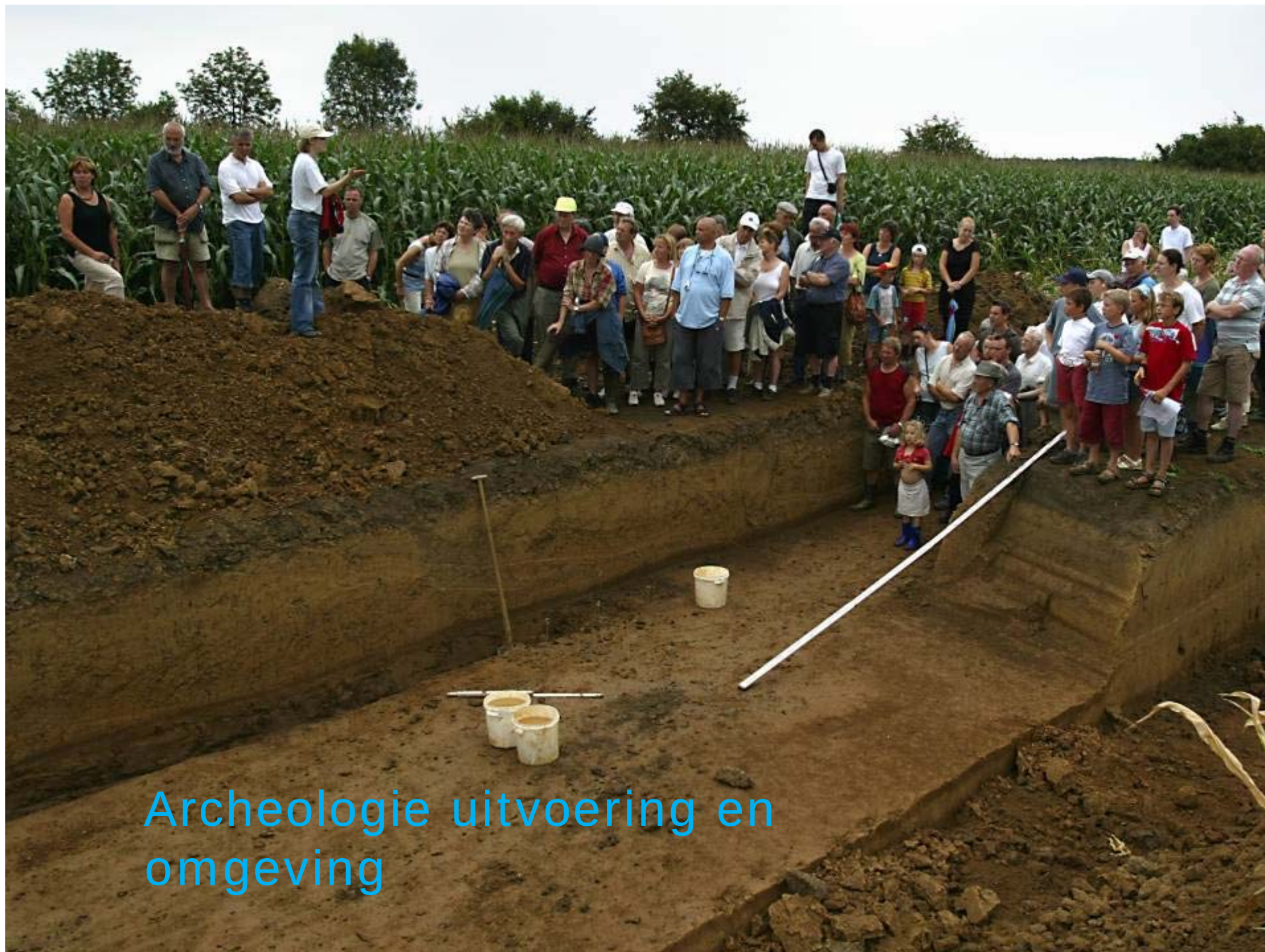

Lomm proefsleuven

Borgharen: proefsleuven vindplaatsen geulen

Archeologie uitvoering en
omgeving

Bergen vóór uitvoering
werkzaamheden
Maaswerken

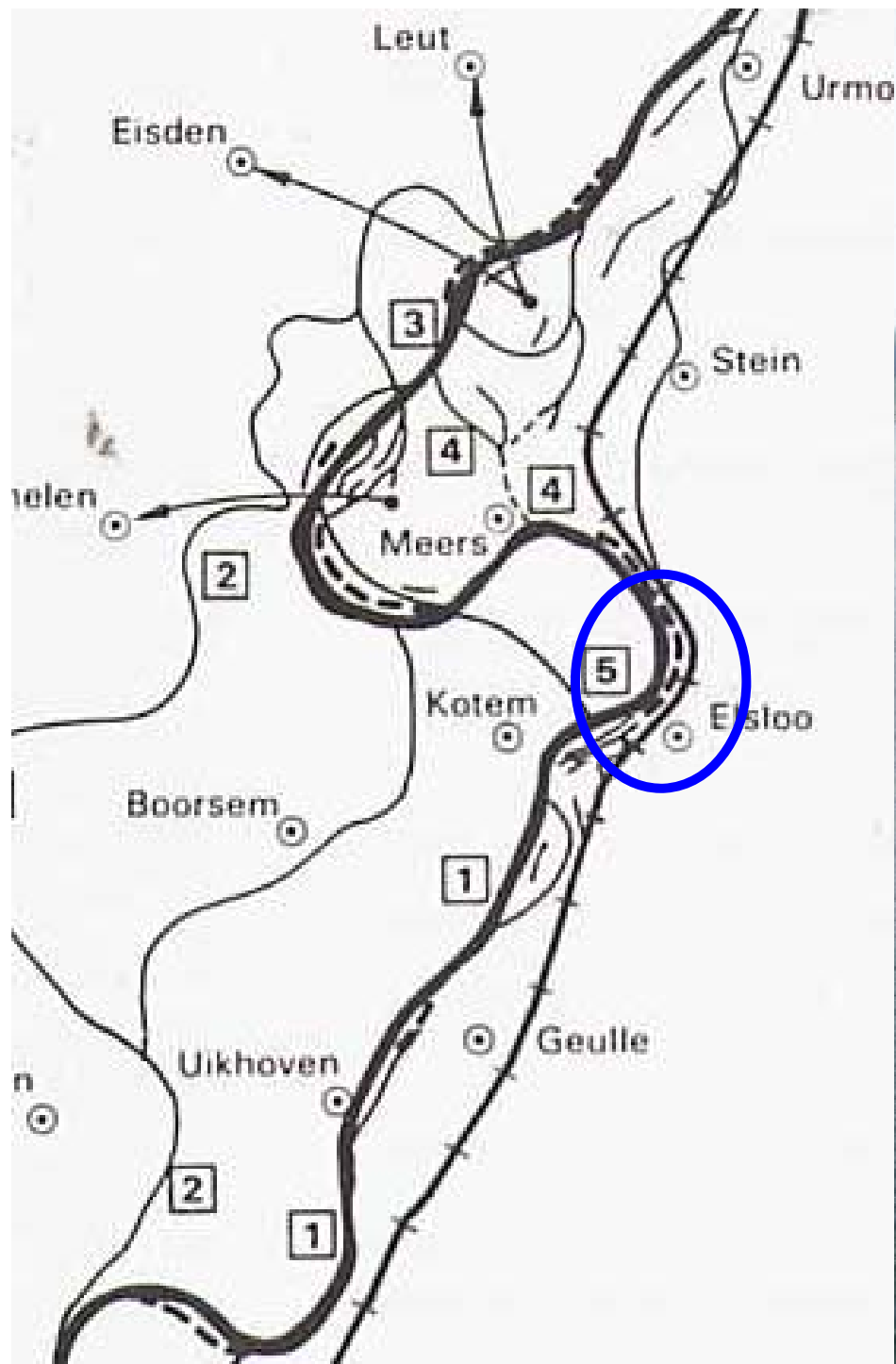
Explosieven en archeologie

Uitvoeringsbegeleiding baggeren

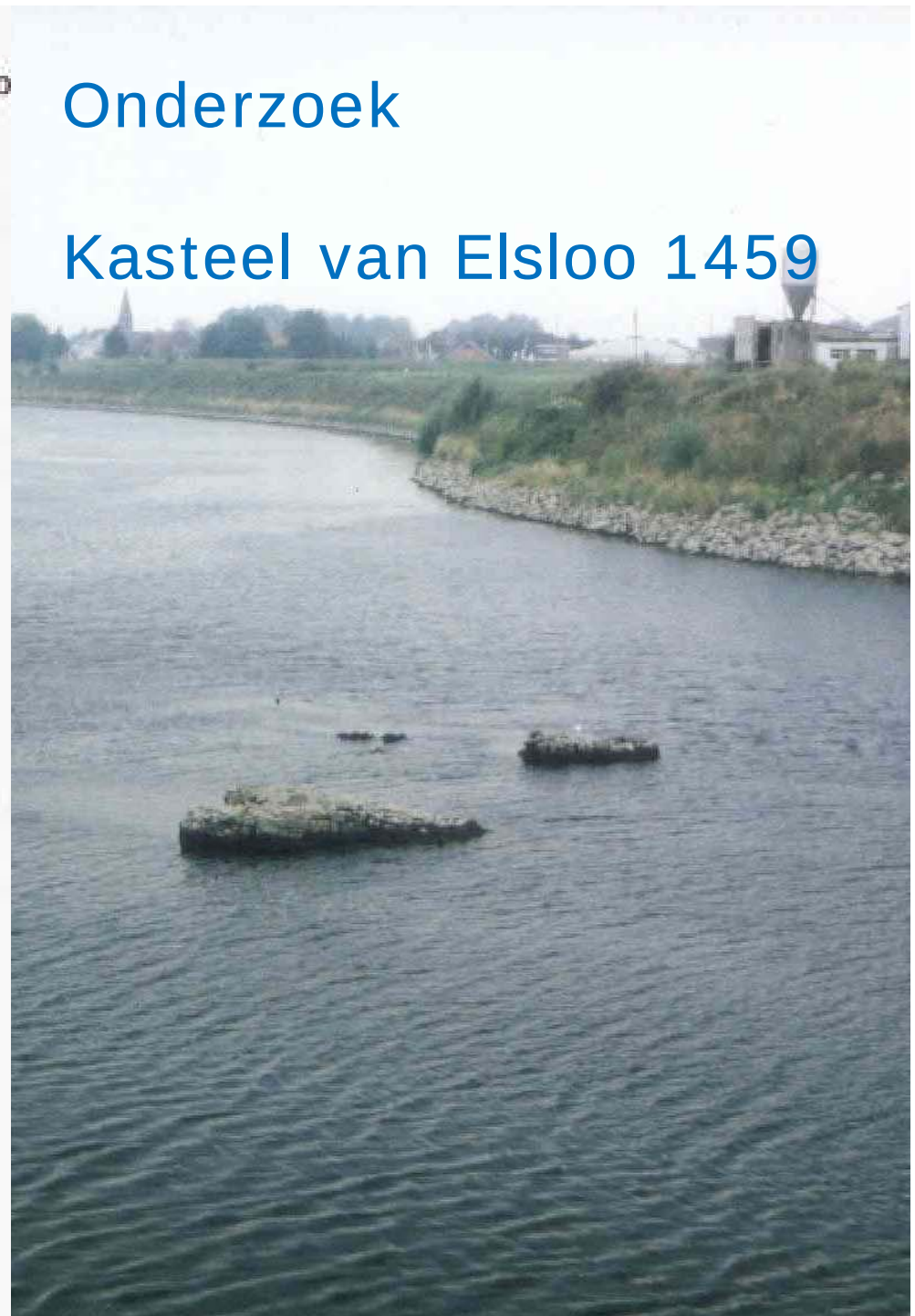

terstaat
s van morgen

Onderzoek

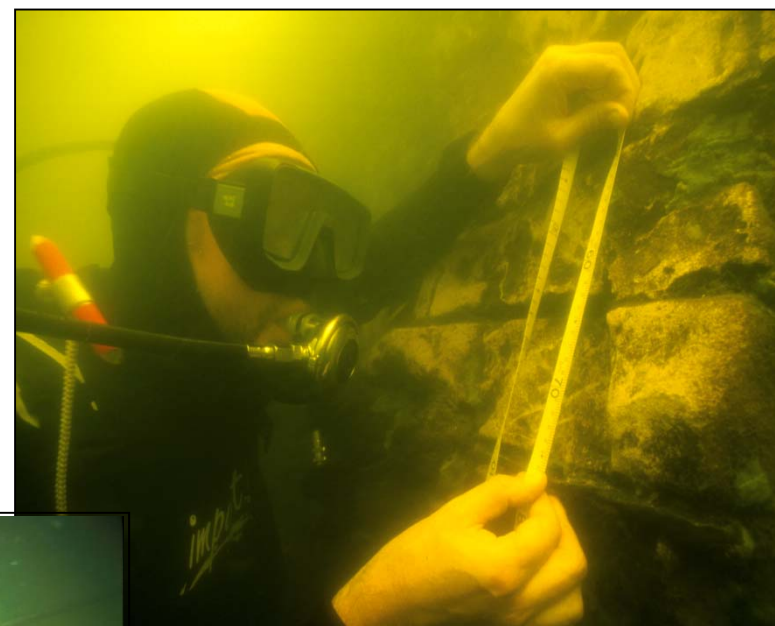
Kasteel van Elsloo 1459

Kasteel Elsloo onderwateronderzoek

Het handmatige dGPS meetwerk

Meten en tekenen onder water

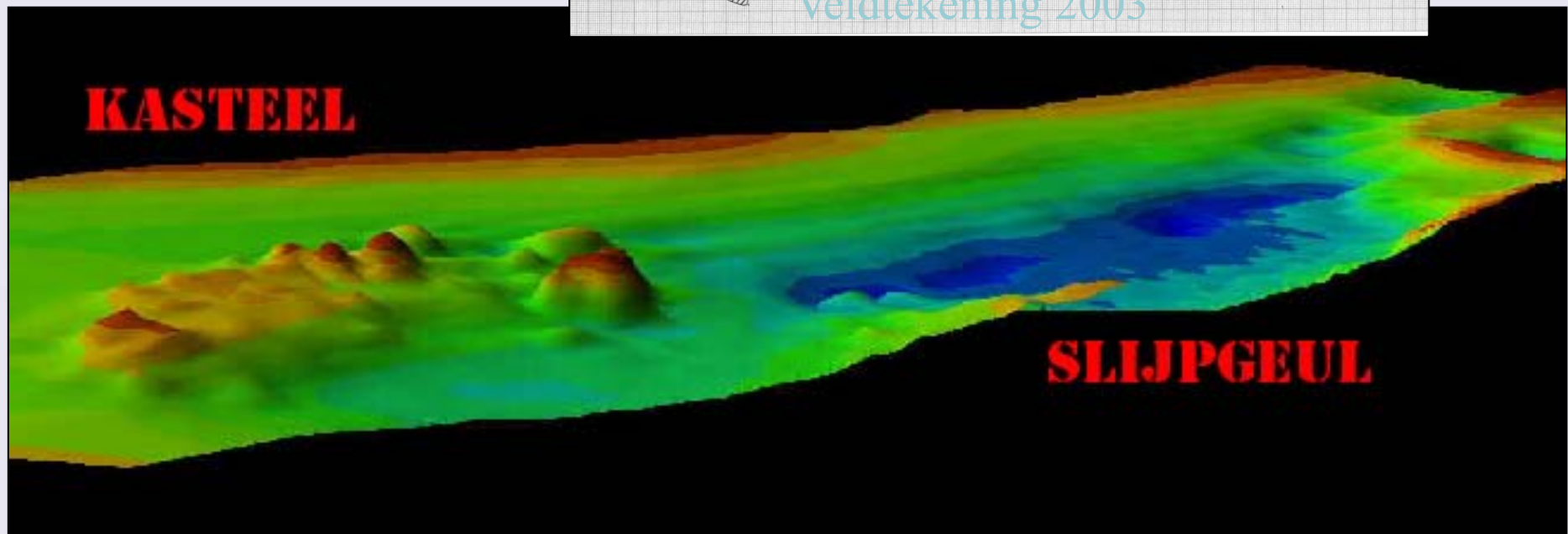
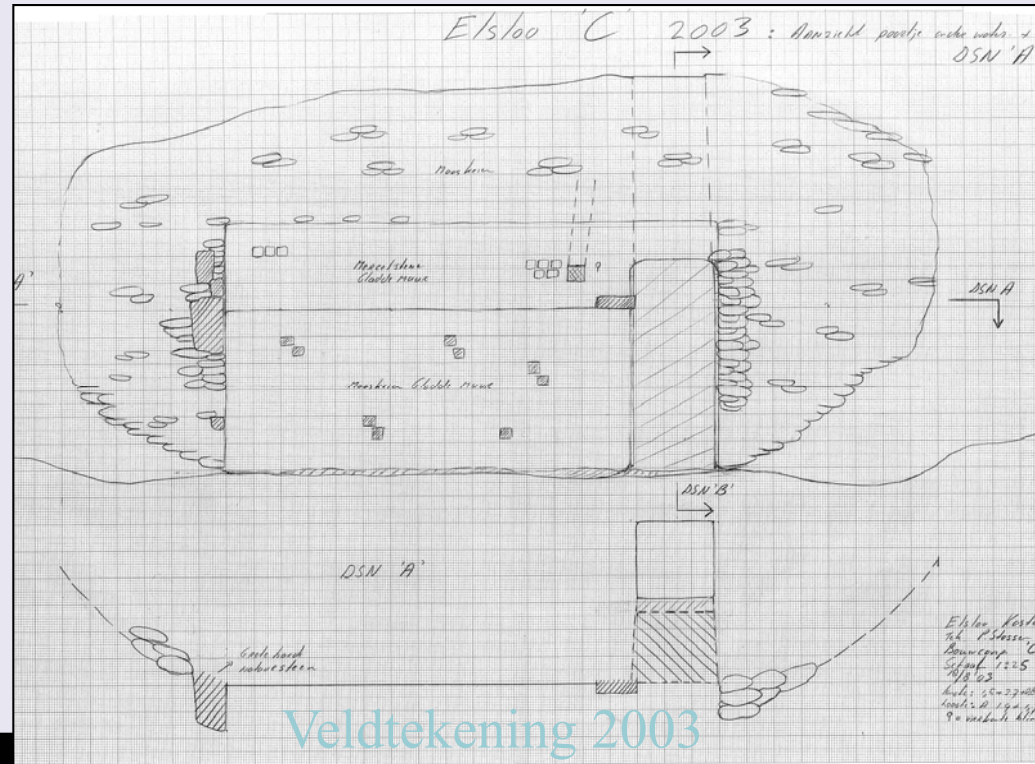
Onderwatervideo

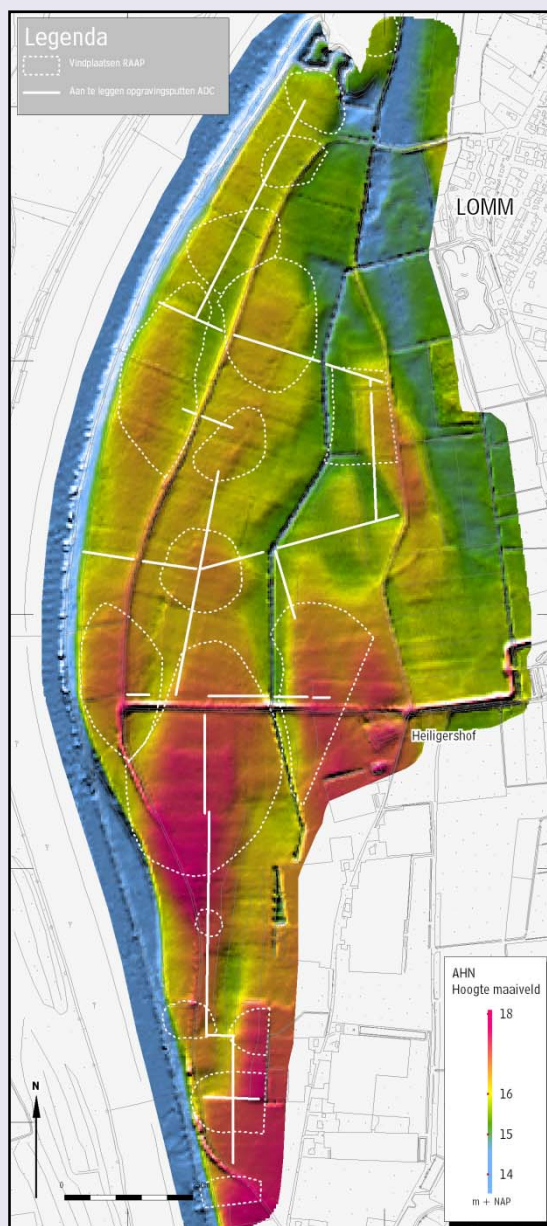
Kasteel Elsloo op water onderzoek

Resultaten Kasteel Elsloo

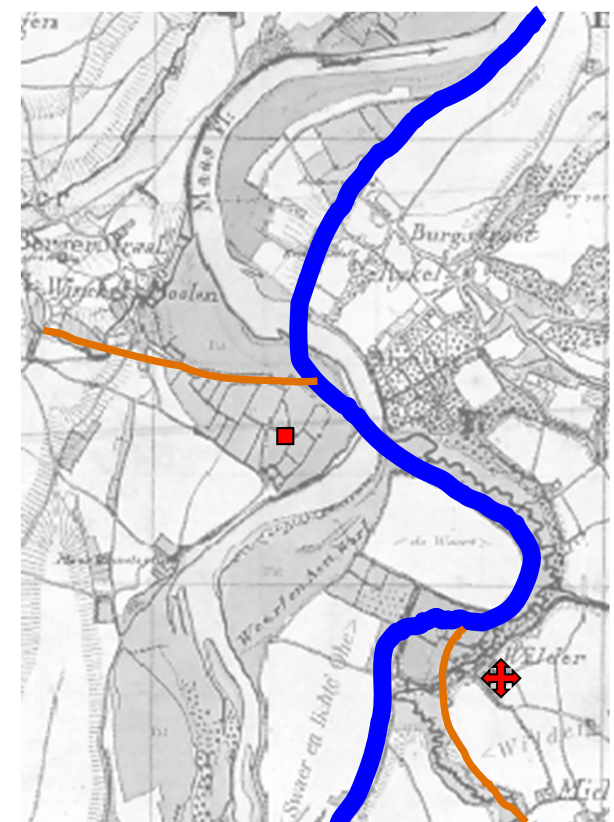
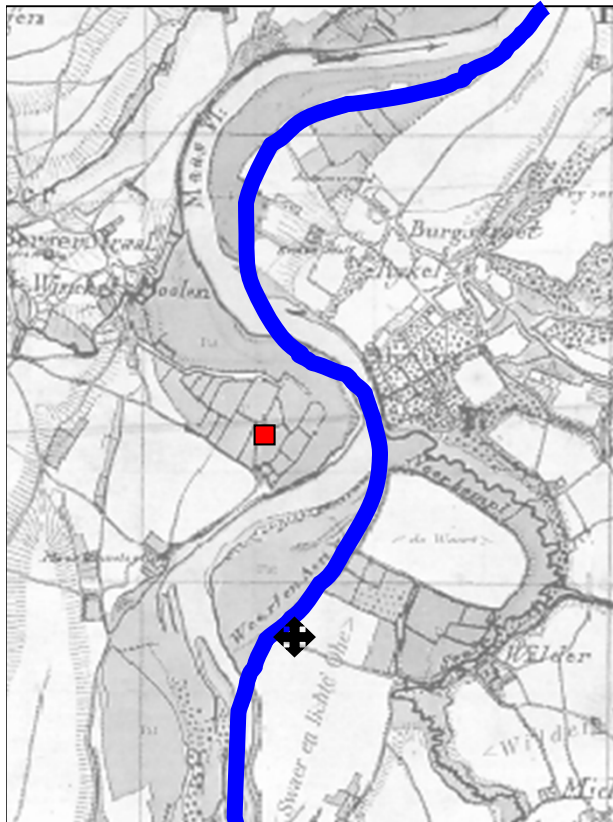
Een praktijkvoorbeeld droge archeologie: Lomm

Zuilfragmenten en de Maas

Vroege Middeleeuwen

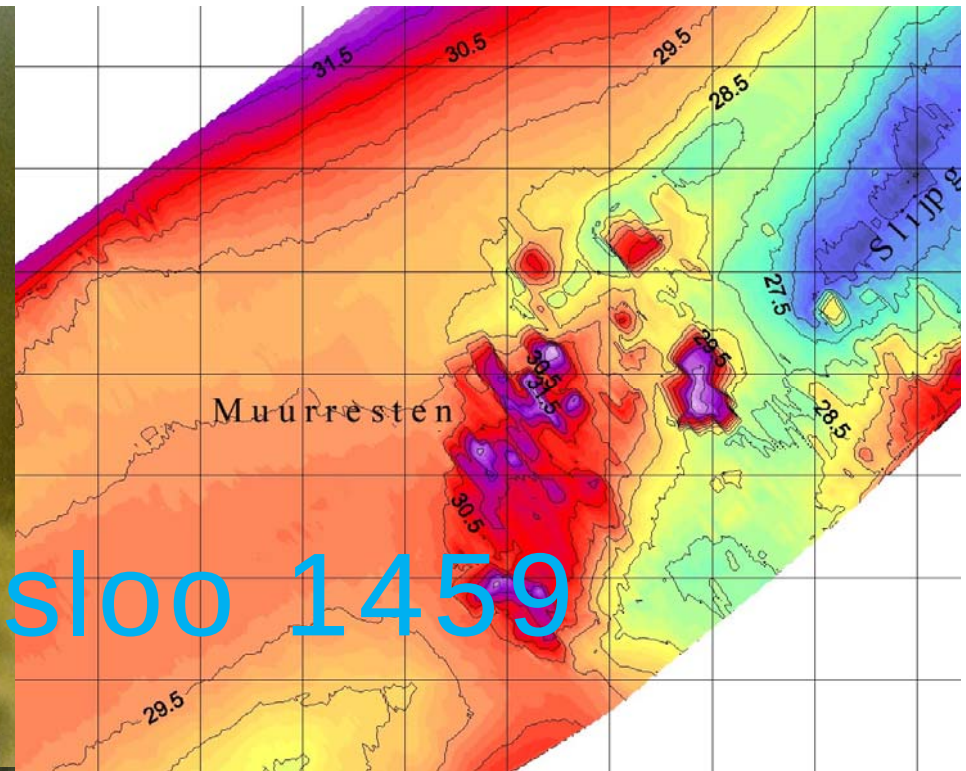
Late Middeleeuwen

Romeinse tijd

- Romeins gebouw
- ✚ Romeinse pannovens
- ✚ middeleeuwse watermolens

Monitoring

Kasteel van Elsloo 1459

Evaluatie IVO fase (enkele punten)

- Vergunningsprocedure in rivierlandschap handicap voor onderzoek
- Lange termijn project in politieke omgeving vraagt om consistente organisatie en backing van de moederorganisatie
- Rivierlandschap is complex en stelt hoge eisen aan deskundigheid directieteam en uitvoerder

Enkele notities

- Historisch cultuurlandschap beter in planstudies?
- Elke generatie laat sporen achter in het landschap
- De werkzaamheden aan de Maas zijn nooit af
- Deltaprogramma rivieren doorkijk tot 2100
- Slogan blijft daarom:

**Werken aan
de Maas van morgen**

De collega's, vakmanschap is de sleutel voor succes

Einde

